

МЕДІА ТА ПРАВА ДИТИНИ

**Посібник для журналістів,
створений самими журналістами**

МЕДІА ТА ПРАВА ДИТИНИ

ЗМІСТ

- 3 Як користуватися цим посібником
- 4 Медійники та права дитини
- 6 Діти з особливими потребами
- 8 Діти та дискримінація
- 10 Діти та сім'я
- 12 Дитяча праця
- 14 Діти та збройні конфлікти
- 16 Здоров'я та добробут дітей
- 18 Діти та ВІЛ/СНІД
- 22 Ідентичність дитини
- 24 Думки дітей та громадянські свободи
- 26 Діти під опікою держави
- 28 Діти та медіа
- 30 Діти у медіа
- 32 Освіта
- 34 Діти та злочинність
- 36 Сексуальне насильство та експлуатація дітей
- 38 Обов'язки держави

Додатки

- 40 1. Короткий зміст Конвенції ООН про права дитини з погляду журналіста
- 47 2. Цілі Тисячоліття ООН
- 49 3. Світ для дітей?
- 51 4. Міжнародна федерація журналістів (МФЖ).
Норми та принципи висвітлення у медіа питань, що стосуються дітей
- 53 5. Європейська комунікаційна мережа охорони здоров'я.
Норми для професійних медичних кореспондентів
- 54 6. Календар знаменних дат
- 56 7. Корисні міжнародні контакти
- 63 8. Корисні контакти в Україні

Цей посібник було розроблено для журналістів, котрі працюють над сюжетами про дітей, з метою кращого розуміння питань захисту прав дитини та активнішою участю медіа у захисті цих прав. У ньому висловлюються ідеї та описуються труднощі, з якими стикаються журналісти, а також ті, хто прагне висвітлювати у медіа питання про потреби та проблеми, досягнення та прагнення дітей.

Мета даного посібника – сприяти правильному розкриттю у медіа «дитячого питання», впливу на життя дитини вчинків і рішень дорослих. Цей посібник став основою програм підготовки журналістів у всьому світі за підтримки ЮНІСЕФ та Міжнародної федерації журналістів.

Десять років тому цей посібник було розроблено за дорученням ЮНІСЕФ з нагоди 10-річчя Конвенції ООН про права дитини. Видання базується на практичному досвіді журналістів, створене британською благодійною організацією MediaWise (раніше PressWise), що займається питаннями медіаетики.

Наукові дослідження

Видання перше – Майк Джемсон та Деніс Сірл.

Видання друге – Шарлотта Беррі та Майк Джемсон.

MediaWise та ЮНІСЕФ зберігають авторські права на зміст даного посібника. Однак матеріали можуть використовуватися з навчальною метою за умови попередньої згоди та посилання на джерело (контакти дивіться ззаду на обкладинці).

ISBN NUMBER: 0-9547620-3-7

Опубліковано: січень 2005.

Українська версія розроблена МГО «Інтерньюз-Україна» за підтримки UNICEF в Україні

Керівник проекту – Андрій Кулаков

Переклад – Ольга Зелінська

Змістова адаптація – Вахтанг Кіпіані; Антон Топчій (розділ «Діти та ВІЛ/СНІД»)

Редактура – Андрій Кулаков, Ольга Сушицька

Вичитка – Ірина Огієнко

Опубліковано: травень 2009

Як користуватися цим посібником

Медійники володіють чималими можливостями для того, щоби питання дотримання прав дитини не сходили з порядку денного. Цього можна досягти шляхом висвітлення зусиль із захисту цих прав та заклику до відповідальності тих, хто не виконує своїх обов'язків перед дітьми.

Цей посібник розроблено для глибшого розуміння журналістами питань прав дитини та вироблення пропозицій щодо того, як ефективніше створювати теми для програм, сюжетів і публікацій у різних типах медіа.

У цій книзі визначено СЮЖЕТНІ ЛІНІЇ, що базуються на темах, взятих зі статей Конвенції ООН про права дитини, та КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ, покликані допомогти медійникам визначити ступінь визнання необхідності висвітлення прав дитини у їхній власній практиці та у медіа-індустрії загалом.

Додатки містять простий у використанні довідник із Конвенції про права дитини та цілей ООН щодо покращення життя дітей, до яких долучилися більшість країн світу. Там також містяться етичні принципи роботи для фахівців ЗМІ, календар знаменних дат і понад 60 корисних міжнародних контактів, за якими журналісти зможуть отримати різноманітні факти, статистичну інформацію, коментарі та поради.

Ми сподіваємося, що даний посібник буде корисним і сприятиме кращому й позитивному висвітленню окреслених питань.

Лінн Гелдоф

*Радник з питань регіональних зв'язків
ЮНІСЕФ у країнах Центральної та
Східної Європи та СНД*

Майк Джемпсон

Директор Фонду MediaWise

Медійники та права дитини

Журналісти за визначенням є найпалкішими поборниками прав людини. Вони виконують роль очей, вух та голосу громадськості, звертаючи увагу на випадки зловживання владою та порушення прав людини, хоча це нерідко пов'язано зі значним особистим ризиком. Своєю працею журналісти мають заохочувати уряд та громадські організації до змін, які в подальшому мають покращувати життя людей.

Журналісти, ведучі та фотографи часто розповідають про скрутне становище дітей, які опинилися у тяжких умовах та (або) стали об'єктом жорстокого поводження чи експлуатації з боку дорослих. Однак не менш важливо у повсякденних новинах не забувати простежувати вплив подій на долю дітей. Наприклад, гарним і можливим способом оцінки змін до законодавства чи новацій у фіскальній політиці є відстеження того, як (позитивно чи негативно) позначається ці зміни на дітях.

Те, як медіа подають інтереси дітей чи навіть ігнорують їх, може вплинути на рішення, що ухвалюються від їхнього імені, та на ставлення до них цілого суспільства. Медіа часто змальовують дітей як мовчазних «жертв» або милих «невинних створінь». Шляхом надання дітям і молоді можливості висловитися – розповісти про їхні надії і страхи, про досягнення та вплив вчинків дорослих на їхнє життя – медійники надають суспільству, що діти, як особистості, заслуговують на повагу.

Конвенція про права дитини

Конвенція про права дитини Організації Об'єднаних Націй (КПД) є викладом принципів, яких повинні притримуватися уряди та окремі особи задля сприяння захисту нероздільних прав людини та дитини. З часу одноголосного прийняття на Генеральній Асамблеї ООН 20 листопада 1989 року Конвенцію ратифікували уряди усіх країн світу (за винятком Сомалі та США).

Ратифікуючи Конвенцію, уряди зобов'язуються забезпечити дитині безпечні та благополучні умови для зростання, доступ до високоякісної освіти та медичного захисту і загалом високий рівень життя. Долучаючись до Конвенції, уряди погоджуються захищати дітей від дискримінації, сексуальної та комерційної експлуатації, жорстокого поводження; приділяти особливу увагу дітям-сиротам та дітям-біженцям.

Вони також визнають, що кожна дитина має:

- право на висловлення власної думки, особливо відносно рішень, що впливатимуть на неї;
- право на свободу думки, слова, совісті та релігії;
- право на особисте життя і право участі в іграх;
- право на формування власних клубів та організацій;
- право на доступ до інформації – зокрема, з державних джерел та медіа;
- право на самостійне поширення інформації та ідей.

Конвенція про права дитини є своєрідним еталоном, за допомогою якого можуть бути оцінені дії кожного уряду щодо покращення життя дітей. Кожні п'ять років уряди повинні доповідати про досягнення у цій галузі Комітету з прав дитини ООН. Члени комітету зустрічаються із представниками урядів та неурядових організацій для вироблення рекомендацій стосовно подальших кроків, які повинна здійснити кожна країна у напрямку виконання взятих нею зобов'язань.

Багато країн підписали «факультативні протоколи» до КПД, де йдеться про участь дітей у збройних конфліктах, торгівлю дітьми, дитячу проституцію та порнографію. Ці протоколи набули чинності на початку 2002 року та зобов'язують уряди звітувати про конкретні заходи боротьби з експлуатацією дітей. Нещодавно багато країн досягли домовленостей щодо виконання підписаного у грудні 2000 року «Протоколу Палермо» – до Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, що стосується торгівлі жінками та дітьми.

Усі країни-члени ООН домовилися співпрацювати у напрямку досягнення восьми «Цілей тисячоліття», скерованих на значне покращення життя дітей. Щонайменше 150 країн також ратифікували Конвенцію Міжнародної організації праці № 182 – про заборону та негайні заходи щодо викоринення найгірших форм дитячої праці (включно із сексуальною експлуатацією), що набула чинності сім років тому. 2001-2010 роки проголошені Міжнародним Десятиліттям культури, миру та ненасильства задля дітей світу; а 2003-2012 роки – Десятиріччям письменності ООН. Шляхетні прагнення та реальне наповнення подібних ініціатив можуть підштовхнути журналістів до створення актуальних матеріалів і сюжетів. Увага медіа є однією з найкращих гарантій того, що найсерйозніші кроки для досягнення дійсних змін у житті дітей буде зроблено.

Діти з особливими потребами

- Вивчіть питання, пов'язані з правовим і соціальним статусом дітей з особливими потребами. Вони не мають рівних можливостей, адже відсутні закони, що захищають їхні права, чи через упереджене ставлення до них з боку оточуючих? Чи залежать їхні можливості та суспільне ставлення до них від ступеню інвалідності? Поговоріть з дітьми, щоб дізнатися причину упередженого ставлення до них. Ділячись власним досвідом, вони допоможуть зруйнувати міфи та неправильне сприйняття людей, котрі не такі, як усі.
- Чи є можливість у батьків дитини з особливими потребами отримати консультацію, фінансову чи практичну допомогу? Чи є така допомога безкоштовною чи залежить від фінансового становища родини? Розкажіть про групи самоорганізації та інші асоціації, що працюють із дітьми з особливими потребами та їхніми сім'ями.
- Багато дітей з особливими потребами не спроможні реалізувати власний потенціал, тому що дорослі вважають, що вони його позбавлені. Чи надана їм необхідна підтримка, чи заохочують їх до участі у громадському житті? Чи питають у них про їхні особливі потреби стосовно освіти, транспорту, планування міста, доступу до громадських будівель, умов для проведення вільного часу тощо? Яка підтримка надається їм, коли вони стикаються із дискримінацією?
- Діти з особливими потребами часто відчувають труднощі через те, що їх особливі потреби не враховуються дизайнерами, будівельниками та виробниками. Розкажіть про продукти та послуги, доступні у вашій країні чи за кордоном, що стали результатом спільної розробки. Що робить держава для полегшення доступу таких дітей до громадських будівель, транспорту тощо?
- Повідомляйте про приклади поганого ставлення до дітей з особливими потребами в інтернатних установах та організаціях, а надто коли за них немає кому заступитися. Хто керує такими установами, звідки вони отримують фінансування? Опишіть позитивні підходи до обслуговування дітей у вашій країні чи деінде. Яка думка дітей з цього приводу?

Діти з особливими потребами

► На чому фокусується ваша історія – на дитині чи на її особливих потребах? Чи представили ви героя вашого матеріалу по імені у першу чергу? Чи дали ви можливість героям матеріалу висловитися? Чи спитали ви у дитини, чи хоче вона, аби ви згадували про її особливі потреби, та якщо так, як саме? Якщо ви згадали про особливі потреби дитини, то чи має така згадка прямий стосунок до теми матеріалу? Наприклад, якщо діти з особливими потребами проводять акцію задля полегшення доступу у будівлю, така згадка матиме сенс. Проте, якщо вони влаштували акцію на підтримку дикої природи або збирають гроші на справу, що не має стосунку до їхніх особливих потреб, то така згадка не може мати суттєвого значення.

► Слова, які ми використовуємо відносно осіб з особливими потребами, можуть допомогти змінити ставлення до них та розуміння їх АБО вкорінити упередження та подальше ігнорування потреб цих людей. Чи використовували ви слова у негативному чи переносному значенні? Такі слова можуть стати об'єктом непорозумінь та призвести до образи. Ви використовували правильну, спеціальну термінологію чи послуговувалися «народно-популярними» словами та стереотипами, які можуть бути образливими чи нетактовними? Якщо у вас виникають сумніви – проконсультуйтеся з експертом, включно із самими дітьми. Є різниця між приверненням суспільної уваги до несправедливості, яка ставить дітей із особливими потребами у скрутне становище, та використанням мови емоцій лише для виклику співчуття.

► Пам'ятайте, що особливі потреби дитини можуть бути викликані хворобою, проте самі вони не є хворобою. Вона не заразна. Діти із труднощами у навчанні відрізняються від дітей із розумовим вадами. Ураження зору та слуху можуть набувати різних форм. Люди використовують інвалідні візки з різних причин. Церебральний параліч, хвороба Дауна, проблеми з читанням чи ускладнення після краснухи – все це різні стани. Не всі люди з особливими потребами є хронічно хворими. Багато з них не вважають себе безпомічними жертвами. Дехто вважає, що поняття «особливі потреби» нав'язане суспільством, котре не враховує потреби й інтереси усіх своїх громадян.

Діти та дискримінація

- Чи розвинена у вашій країні дискримінація, наприклад, етнічних меншин? Вивчіть її причини та прояви – особливо стосовно дітей. Надайте дитині, котра страждає у результаті дискримінації, можливість розповісти суспільству, як вона себе при цьому відчуває.
- Чи є у вашій країні урядові структури чи громадські організації, що займаються збиранням та оприлюдненням даних про становище дітей? Чи визначена у цих даних дискримінація хлопчиків/дівчаток, багатих/бідних, міських/сільських мешканців, повносправних/з особливими потребами, етнічної групи тощо?
- Чи розповсюджується визнання рівних прав для всіх на дівчат і молодих жінок, біженців, осіб без громадянства та мігрантів? Який рівень охорони здоров'я, освіти та послуг з працевлаштування отримують діти – представники етнічних меншин? Яку роль відіграє дискримінація, коли діти draжнять та залякують інших дітей?
- Дослідіть цілі, програми та конкретні дії уряду, спрямовані на зменшення дискримінації. Хто та як саме здійснює моніторинг їх виконання? Розкажіть про роботу урядових структур, що впроваджують політику з боротьби із дискримінацією, про громадські організації, що працюють у напрямку подолання упередженого ставлення до етнічних та інших меншин.
- Розкажіть про заходи, здійснені урядом вашої країни для того, щоб законодавство, політика та надання послуг були недискримінаційними, враховуючи ті урядові стратегії, які розв'язують ті питання, що їх не торкаються, наприклад, громадськість чи Комітет з прав дитини.
- Розповідайте про зусилля уряду допомоги вразливим та знедоленим дітям – таким, які живуть у бідності або із ВІЛ/СНІДом. Чи відчувають ці діти, що намагання їм допомоги призводять до реального покращення їхнього становища?

Діти та дискримінація

- ▶ Журналістика ґрунтується на подробицях і фактах, проте вона нерідко покликається на непідтверджені досвідом узагальнення. Ви припустилися цієї помилки? Чи ви піддали сумніву той факт, що діти із якоїсь певної групи населення – єдині винуватці зростання злочинності та соціальної нестабільності в цілому? Узагальнення рідко бувають правомірними і лише сприяють дискримінації меншин.
- ▶ Чи згадали ви расу, етнічне походження, релігію чи особливі потреби дитини? Чи мають вони безпосередній стосунок до вашої розповіді?
- ▶ Чи впевнилися ви, що термінологія, яку ви використовуєте стосовно представників етнічної (чи іншої) меншини, стосовно дівчат чи молодих жінок, не є образливою та не сприяє укоріненню стереотипів у суспільній свідомості?
- ▶ Чи не зробили ви власних припущень стосовно культурного, етнічного чи релігійного походження дитини? Перевірте факти перед публікацією матеріалу.
- ▶ Чи вивчали ви публікації та телепрограми, створені представниками етнічних меншин? Чи спілкувалися ви з журналістами, що брали участь у їх розробці?
- ▶ Чи перевірили ви достовірність скарг, висунутих расистськими чи націоналістичними групами? Чи намагалися ви вислухати думку тих, проти кого висунуті звинувачення, включно із дітьми?
- ▶ Чи перевіряли ви повторно «офіційні» заяви стосовно дітей ромів чи молодих людей – представників інших етнічних меншин? Чи намагалися ви вислухати ставлення та думки дітей з цього приводу?
- ▶ Чи є ваша історія про ВІЛ-позитивних дітей або таких, що живуть зі СНІДом, адекватною та аргументованою з медичної точки зору? Спекулятивні та сенсаційні історії лише підштовхнуть до упередженого ставлення та погіршать ситуацію.

Діти та сім'я

■ Як визначено поняття «Сім'я» у законодавстві вашої країни? Чи зараховують до цього поняття членів великої родини – родичів, чи лише батьків та їхніх дітей? Чи є сімейне законодавство та процедури розлучення вашої країни такими, що перш за все захищають інтереси дитини? Чи мають діти право голосу у випадку втручання у сімейне життя судів чи організацій соціального забезпечення?

■ Стратегія виживання, переважаюча серед більшості неповних сімей, може стати основою для хвилюючих оповідей про людські долі, якщо до цього питання підійти делікатно. Подібні ситуації є індикатором ефективності соціальної політики держави, наприклад якості дошкільного виховання. Знайдіть таку форму розповіді про дітей, котрі виростили у нетрадиційних сім'ях, яка б не піддавала ризику саму дитину. Розкажіть про групи активістів, які намагаються змінити ситуацію на краще.

■ Вивчіть проблеми, пов'язані з вагітністю дівчат-підлітків та раннім материнством. Як справляються із ситуацією молоді мами? Як до цього ставиться їхня родина та друзі? Яким чином, на думку підлітків, молодий вік мами вплине на життя їхніх дітей?

■ Чи береться до уваги те, як позначиться на дитині ув'язнення батьків, до того, як буде винесене судове рішення? Чи дозволяється ув'язненим матерям перебувати у в'язниці з дітьми? Розкажіть, як це впливає на дітей та кампанії стосовно покращення умов перебування.

■ Яким чином держава розглядає заяви сімей, що прагнуть виїхати з країни? Розкажіть, яких зусиль докладають сім'ї, щоб залишитися разом, попри обставини та бюрократичні труднощі. Запитайте дітей про їхні переживання та досвід.

Діти та сім'я

- ▶ Чи допоможе ваша історія зрозуміти, як нова державна політика потенційно вплине на сім'ї? Чи надаєте ви необхідну інформацію, що дозволить представникам громадськості та громадських організацій піклуватися та захищати дітей, а державі та недержавним інституціям надавати їм необхідну допомогу.
- ▶ Чи пояснює ваша історія, як працює законодавство про сім'ю? Наприклад, коли ви описуєте процедуру розлучення, учасниками котрої є діти, чи присутнє у вашій розповіді чітке пояснення прав, якими володіють діти при призначенні аліментів чи коли приймається рішення про те, з ким із батьків вони залишатимуться?
- ▶ Чи базується ваша розповідь про питання опікунства на конкретних фактах? Чи уникали ви емоційних описів дітей? Якщо ви розповідаєте про скандальне розлучення зірок, чи врахували ви вплив висвітлення цього процесу у медіа на дітей? Чи обговорили ви це з батьками та юристами?
- ▶ Коли ви розповідаєте про дітей, які перебувають під опікою – у будинках дитини, школах-інтернатах, прийомних сім'ях чи під тимчасовою опікою-наглядом у медичному закладі, чи вивчили ви попередньо правила встановлення особи дітей? Чи дізналися ви, чи можуть діти бачитися із батьками, якщо забажають? Чи запитали ви думку дитини, чи це можливо? Чи ввели їхній погляд на події в підготовлений матеріал?
- ▶ У випадках, коли діти не можуть вільно висловлювати свою думку, чи виконували ви всі вимоги процедури отримання дозволу на бесіду з дітьми чи підлітками? Чи забезпечує влада їхнє право висловлювати власну думку?

Дитяча праця

- Розкажіть про зусилля держави (чи провал таких зусиль) стосовно захисту дітей від комерційної експлуатації: інформаційні кампанії, впорядкування та перевірки робочого місця, освіту тощо. Чи ратифікував уряд вашої країни Конвенції МОП 29 (1930) або 138 (1973) щодо дитячої праці, або 182 (2000) щодо викорінення найгірших, екстремальних форм дитячої праці?
- Докладіть зусиль на пошуки прихованих місць дитячої праці – підпільних підприємств, проституції, дівчат, котрих не пускають до школи, а натомість змушують працювати у домашніх господарствах. Поговоріть з дітьми. В жодному разі не допускайте розголошення їхніх імен. Скільки годин вони працюють? Скільки їм платять? Чи працюють вони із власної згоди? Чи можуть вони піти з роботи за власним бажанням? Чи перевіряють державні структури умови, у яких вони працюють? Чи вживають заходів профспілки?
- Перевірте походження продуктів у великих магазинах. Чи знає менеджер, де, коли і як вони були виготовлені? Якщо була залучена дитяча праця, запитайте, як ставляться до цього покупці, особливо діти.
- Деякі сім'ї розраховують на працю дитини для забезпечення основного сімейного прибутку або сімейного бізнесу. Чи можна у таких випадках говорити про дитячу експлуатацію, або ж ця праця є невід'ємною частиною сімейної економіки? Скільки годин вони працюють? Чи мають вони вибір? Чи ходять вони до школи?
- До права дитини брати участь в іграх входить свобода продукувати ідеї, використовувати уяву, розвивати таланти та взаємодіяти з іншими. Розповіді про спортивні досягнення дітей, культурні заходи завжди надихають та розважають. Історії про недостатню кількість ігрових майданчиків, їх продаж задля збагачення державного сектору або приклади нещасних випадків через небезпечне ігрове приладдя можуть нагадати про громадську відповідальність за безпеку дитячих ігор.

Дитяча праця

- ▶ Чи думали ви про значення встановленого законом мінімального працевздатного віку? Чи врахували ви, як зміниться становище дітей та суспільство, якщо деякі діти не матимуть доступу до освіти, а натомість їх будуть експлуатувати, використовуючи вік, фізичні дані, стать чи навички?
- ▶ Чи описували ви раніше випадки судових справ проти роботодавців, що наймали дітей, чи покарання роботодавців за погані умови праці дітей? Чи вивчали ви статистику травмування та смертельних випадків серед дітей, що працюють?
- ▶ Чи замислювалися ви над тим, як використати у ваших матеріалах думку чи ілюстрацію дітей, що працюють, та при цьому не наразити їх на небезпеку?
- ▶ Чи звертали ви увагу на найбільш розповсюджені форми дитячої праці – вуличний продаж, миття машин, чистку взуття, роботу кур'єром тощо? Чи дізналися ви, чому вони працюють, на кого вони працюють, скільки заробляють? Чи висвітлює ваша розповідь загрози, яких зазнають діти, що працюють? Чи називаєте ви тих, хто примушує їх до праці чи експлуатує їх?
- ▶ Чи проконсультувалися ви із громадськими організаціями та профспілками стосовно прикладів для сюжетів про комерційну експлуатацію? Їх представники можуть також надати вам корисні міжнародні контакти та контакти в медіа для підготовки та розміщення матеріалів.
- ▶ Чи розповідаєте ви про різницю між безпечними та творчо спланованими ігровими майданчиками та небезпечними місцями для ігор дітей? Чи наголосили ви на необхідності відповідного утримання та догляду за такими об'єктами? Чи пояснили ви, що слід робити, якщо дитина травмувалася під час гри на майданчику? Чи питали ви зірок спорту або шоу-бізнесу про те, як вони гралися, коли були дітьми?

Діти та збройні конфлікти

- Сфокусуйтеся на впливі збройних конфліктів на дітей – на прямій загрозі життю, психологічному та психічному здоров'ю, особистому розвитку, непрямих ефектах погіршення якості послуг, які надають дітям та їхнім сім'ям. Розкажіть про інші небезпеки для дітей – про довготривале закриття шкіл чи моральні травми, викликані бомбардуванням з повітря тощо, та про шляхи надання їм допомоги та захисту. Напишіть про те, як мужньо діти поводитися під час обстрілів. Додайте людського фактору в політичний контекст.
- Багато дітей убито та покалічено від вибухів протипіхотних мін. Як уряд вашої країни ставиться до виробництва та використання цього типу озброєння? Розкажіть про операції із чистки мінних полів та допомоги пораненим.
- Яка допомога надається дітям по завершенні війни: лікування травм/ран, репатріація/об'єднання сімей, відновлення роботи сиротинців/шкіл? Чи достатньо ресурсів виділено на вирішення проблем дітей? Яким чином на них вплине стратегія повоєнної відбудови, економічні санкції? Поговоріть із дітьми-біженцями, дітьми із переселених родин та дітьми, які втратили батьків і стали сиротами внаслідок конфлікту.
- Чи були випадки згвалтувань дівчат та молодих жінок або інших форм сексуально-го насильства зі сторони ворожих сил чи «дружніх» солдат або ополчення? Скільки завагітніло у результаті цього або заразилося хворобами, що передаються статевим шляхом? Чи робиться щось, аби допомогти та підтримати цих дівчат? Чи стають ці дівчата та молоді жінки об'єктами стигматизації?
- Які зобов'язання повинна виконувати ваша держава перед дітьми під час воєнного стану (КПД ООН, Четверта Женевська Конвенція та протоколи, Принципи Кейптауна 1997)? Чи підлягають військовій повинності молоді люди до 18 років? Чи пройшли військові, поліція та служби з надзвичайних ситуацій тренування/навчання для надання допомоги та захисту дітей? Яких ризиків зазнають діти з боку потенційних ворогів у разі наближення конфлікту, ?

Діти та збройні конфлікти

- ▶ Чи розказали ви, що ваша країна (або країна, де ви працюєте) робить для захисту дітей від наслідків війни та післявоєнної розрухи – включно із наданням лікарень, сиротинців, шкіл та консультування?
- ▶ Чи були ви якомога точними та об'єктивними щодо інформації, яку ви отримуєте під час конфлікту? Намагайтеся не стати частиною «фабрики пліток», яка починає діяти одразу, як тільки зроблено перший постріл.
- ▶ Чи не базується ваша розповідь переважно на плітках, зокрема про «дітей-солдатів»? Чи перевірили ви, що зображення дітей-солдатів (озброєних) не були створені з метою пропаганди, яка наражає самих дітей на ще більшу небезпеку?
- ▶ Чи розповідає ваша історія про реальний досвід молоді людини, втягнутої у конфлікт? Надання дитині можливості висловитися сприяє встановленню зв'язку з читачем/глядачем/слухачем. Варто пам'ятати, що безпека дитини повинна бути основним пріоритетом, тож треба вжити заходів, аби особа дитини залишалася невідомою.
- ▶ Будьте особливо обережними при використанні зображення дітей, втягнутих у конфлікт. Це може відобразитися на них у формі дискримінації, поранення чи навіть умисного вбивства. Захистіть від розголосу особи дітей, що стали свідками жорстоких злочинів і чий свідчення можуть знадобитися на подальших судах зі справ військових злочинів.
- ▶ Там, де можливо, намагайтеся забезпечити гідне ставлення до тих, чий життєвий досвід ви намагаєтеся переказати. Назвіть їхні імена та викладіть контекст подій, якщо це можливо; водночас поважайте бажання залишатися анонімними. Не перетворюйте дітей на «ікони страждання».

Здоров'я та добробут дітей

■ Стежте за офіційними повідомленнями та статистикою щодо здоров'я дітей у вашій країні. Наприклад, за рівнем смертності при народженні, смертності дітей, молодших 5 років, рівнем захворюваності такими хворобами, як туберкульоз та дифтерія, захворювання, які можна попередити. Проконсультуйтеся з відомими експертами, попросіть їх прокоментувати ці дані. Зверніть увагу, чи є твердження або дані у показниках статистики, що носять дискримінаційний характер.

■ Дослідіть випадки епідемій серед дитячого населення та причини їх виникнення, включно з питаннями екології та стану державної системи охорони здоров'я. Чи існують масові програми імунізації? Як держава регулює питання охорони здоров'я материнства та дитинства? Порівняйте розмір фінансування з іншими секторами надання послуг населенню.

■ При вивченні питань пологів та педіатрії користуйтеся принципами «людського інтересу». Чи є рівень проблем при народженні високим? Наскільки ефективними є послуги для дітей у лікарнях? Дослідіть, наскільки доступними для дітей та їхніх сімей є складні методи лікування, наприклад трансплантація кісткового мозку при лейкемії. Чи існують довгі черги дітей на невідкладні операції?

■ Яке ставлення до дітей, хворих на ВІЛ/СНІД? Як їх лікують? Чи розроблена система підтримки? Дослідіть ефективність просвітницьких програм, що допомагають дітям приймати відповідальні рішення стосовно власного життя, особливо стосовно харчування та статевої поведінки.

■ Вивчіть соціальне оточення, в якому діти живуть, вчать та граються. Що робиться (у школах, наприклад) для інформування дітей про здоровий спосіб життя (харчування, заняття спортом, правила дорожнього руху, небезпеку вживання наркотиків, куріння, незахищені статеві стосунки, забруднення навколишнього середовища)?

Здоров'я та добробут дітей

- ▶ Чи перевірили ви факти, на яких базується ваша історія? Чи є вони точними та чи відповідають дійсності? Необґрунтовані жажливі історії про проблеми зі здоров'ям можуть завдати більше шкоди, ніж користі, бо призводять до безпідставної недовіри як до медичного персоналу, так і до самих медіа, та навіть можуть поширити паніку серед населення.
- ▶ Чи дотримувалися ви рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я для журналістів, котрі працюють із темами, пов'язаними зі здоров'ям? (Див. Додаток 5)
- ▶ Чи допоможе ваша робота розумінню людьми специфіки дитячих хвороб, засобів їх попередження та способів лікування? Чи вказали ви джерела інформації та допомоги, куди можна звернутися у разі певної медичної проблеми?
- ▶ Чи отримали ви достатню та надійну інформацію від відповідальних структур? Чи допомагає ваша розповідь розтлумачити людям звіти та статистику, пов'язані зі здоров'ям дітей?
- ▶ У разі, якщо ви намагаєтеся привернути увагу молодих людей до ВІЛ/СНІДу, чи врахували ви їхню власну думку стосовно рішень, які їм доводиться приймати? Чи розповіли ви про безпечний секс, індивідуальне користування шприцями та інші запобіжні заходи?
- ▶ Чи сприяє ваш матеріал кращому розумінню медичних проблем? Чи не провокує він упереджене ставлення до різних хвороб та станів (таких як ВІЛ/СНІД)? При збалансованому компетентному висвітленні проблем у медіа можна змусити владу піклуватися про покращення медичного обслуговування.

Діти та ВІЛ/СНІД

■ Стежте за офіційними статистичними даними щодо кількості дітей, які живуть з ВІЛ-інфекцією, у вашій країні. Вивчіть найбільш розповсюджені шляхи передачі ВІЛ у вашій країні. Зверніть увагу на тенденції – вони можуть змінюватися. Чи відносяться діти та молодь до груп ризику? Як ведеться серед них профілактична робота, зокрема щодо формування безпечної статевої поведінки, пропагування утримання від вживання наркотичних речовин тощо. Намагайтеся отримати коментарі визнаних експертів у галузі ВІЛ/СНІДу щодо життя ВІЛ-позитивних дітей, труднощів, з якими стикаються вони та їхні батьки. Чи отримують батьки, які виховують ВІЛ-позитивних дітей, якусь фінансову або практичну допомогу від держави або неурядових організацій? Чи існують у вашій країні неурядові організації, які опікуються ВІЛ-позитивними дітьми? Як вони ведуть свою роботу?

■ Як суспільство сприймає дітей, які живуть з ВІЛ? Чи є адекватним ступінь толерантності завдяки необхідним знанням щодо шляхів передачі ВІЛ або більш розповсюдженими є стереотипи та міфи щодо ВІЛ-інфекції та уражених нею людей? Як це впливає на життя дітей, які живуть з ВІЛ? Чи є у ВІЛ-позитивних дітей рівний доступ до лікування, навчання, дозвілля? Чи є випадки дискримінації дітей, які живуть з ВІЛ/СНІДом, з боку представників офіційних структур (навчальних, лікувальних закладів) або з боку оточення? Чи отримують робітники цих закладів необхідні знання щодо роботи з ВІЛ-позитивними дітьми? Вивчіть причини та наслідки цього, а також безпосередній вплив дискримінації на дітей з ВІЛ. Повідомляйте про такі випадки. Поспілкуйтеся з дітьми, які живуть з ВІЛ, дізнайтеся про їхні проблеми.

■ Вивчіть питання, пов'язані з юридичним і соціальним статусом дітей, які живуть з ВІЛ. Чи є закони, які гарантують їхні права? Наскільки ці закони виконуються реально? Чи є у дітей, які живуть з ВІЛ, доступ до антиретровірусної терапії? Чи вистачає у країні таких препаратів? Наскільки доступними вони є? Чи зберігається у медичних закладах таємниця діагнозу щодо дітей з ВІЛ? Чи є у вашій країні юридична відповідальність за розголошення діагнозу? Якщо так, то чи поніс за це хтось відповідальність?

Діти та ВІЛ/СНІД

- ▶ Чи достатньо ви самі отримали знань щодо шляхів передачі ВІЛ, чи позбулися самі певних стереотипів та міфів щодо цієї інфекції? Чи ознайомилися ви з реальними проблемами, з якими стикаються у суспільстві ВІЛ-позитивні діти та їхні батьки? Чи надали ви можливість висловитися батькам або опікунам дитини, яка живе з ВІЛ? Чи отримали інформацію про те, що насправді їх хвилює?
- ▶ Чи використали ви спеціальну термінологію, чи не припустили висловлювань дискримінаційного або образливого характеру по відношенню до ВІЛ-позитивних дітей та членів їхніх родин? Що найголовніше у вашому матеріалі – дитина чи її ВІЛ-статус? Чи впевнилися ви, що питання, звідки дитина отримала ВІЛ-інфекцію, не є ключовим у матеріалі?
- ▶ Якщо ви розповіли про ВІЛ-статус дитини, ви маєте бути впевнені, що ця інформація не зашкодить їй у майбутньому. Замисліться, чи є ця інформація виправданою у конкретному сюжеті?

Діти та ВІЛ/СНІД

■ Дізнайтеся, в яких умовах у державних закладах живуть ВІЛ-позитивні діти, від яких відмовилися батьки. Наскільки ці умови є задовільними? Яким є соціальне середовище, в якому виховуються діти з ВІЛ? Чи існують заклади, що надають ВІЛ-позитивним дітям місце, де вони можуть спілкуватися з іншими дітьми, одержувати догляд і готуватися до школи?

■ Чи є у дітей, які живуть з ВІЛ, можливість бути усиновленими, і наскільки поширені такі випадки? Розкажіть про них. Висвітлення у пресі позитивних прикладів сприятиме збільшенню кількості усиновлених дітей. Чи є можливість у ВІЛ-позитивних дітей бути усиновленими іноземними громадянами? Як захищені ці діти? Наскільки позитивною та розповсюдженою є така практика? Яку роль у цьому відіграють державні установи? Чи сприятимуть або навпаки заважатимуть вони процесу усиновлення ВІЛ-позитивних дітей іноземними громадянами?

■ Вивчіть пріоритетні напрямки діяльності держави, спрямовані на підтримку дітей, які живуть з ВІЛ. Чи носять зусилля уряду декларативний характер або насправді є ефективними? Яка профілактична робота ведеться серед дітей та підлітків щодо запобігання ВІЛ-інфікуванню? Які підлітки входять до груп ризику? Чи охоплюють існуючі послуги з профілактики та зменшення шкоди підлітків груп ризику? Чи є у дітей, які живуть або працюють на вулиці, доступ до ВІЛ-профілактичних послуг, а також до лікування, догляду та підтримки?

Діти та ВІЛ/СНІД

- ▶ Чи достатньо ви зробили для збереження конфіденційності щодо особи дитини, яка живе з ВІЛ? Чи усвідомлюєте ви, яку шкоду може завдати оприлюднення інформації про ВІЛ-позитивну дитину їй самій? Чи розумієте ви відповідальність, яку несете за розголошення інформації щодо ВІЛ-статусу дитини без дозволу батьків або опікунів? Чи отримали ви дозвіл від батьків або опікунів дитини (зафіксований у письмовому вигляді або записаний в інший спосіб) на оприлюднення інформації про її ВІЛ-статус?
- ▶ Чи спілкувалися ви з представниками урядових, неурядових або міжнародних організацій щодо дітей з ВІЛ-позитивним статусом? Чи не розповсюджує ваш матеріал стереотипи та міфи щодо ВІЛ/СНІДу, що й так існують у суспільстві?
- ▶ По завершенню підготовки плану матеріалу передивіться його ще раз. Упевніться, що матеріал досягає саме тих цілей, на досягнення яких був спрямований.

Ідентичність дитини

- Напишіть аналітичний матеріал про закони з питань національності у вашій країні та їх вплив на дітей. Коли та як діти можуть приймати незалежні рішення з приводу національності? Як вони отримують свої імена? Чи означають щось їхні імена? Як офіційні записи ведуться впродовж їхнього життя? Чи можуть вони або їхні батьки отримати доступ до цих записів? У яких випадках вони можуть виправити помилки, зроблені при записах, або змінити ім'я?
- Дослідіть формальні та неформальні шляхи всиновлення чи виховання дітей у прийомних сім'ях? Чи захищають вони національну, етнічну або релігійну приналежність дитини чи навпаки піддають дискримінації за цими ознаками? Дослідіть права та проблеми ідентичності сиріт, розміщених усередині країни, чи усиновлених дітей, або дітей, що виховуються у прийомних сім'ях. Чи володіють вони правом доступу до інформації про власне походження? Чи можуть вони встановити своє походження шляхом генетичного тестування чи іншими методами? Чи можуть вони вільно спілкуватися із представниками медіа?
- Якою мірою діти можуть використовувати здобутки власної культури, сповідувати свою релігію та розмовляти рідною мовою? Чи визнає та підтримує держава школи для дітей етнічних меншин? Як функціонують ці школи, та які основні відмінності між ними та звичайними школами? Чи відвідують діти ці школи за власним бажанням або через тиск громади на них? Чи можуть діти вільно переходити зі шкіл для меншин у звичайні школи?
- Розкажіть об'єктивно про групи, метою яких є відтворення національних особливостей етнічних меншин, яким загрожує вимирання чи зникнення. Який вплив вони справляють на дітей, що беруть участь у їхній діяльності. Яку саме роль відіграють діти у діяльності цих груп?
- Вивчіть роботу іноземних організацій, що прагнуть відвернути молодих людей від місцевих традицій. Чим мотивована діяльність цих організацій? Ким вони фінансуються?

Ідентичність дитини

- ▶ Як ви зазначили ідентичність дитини у вашому матеріалі? Чи спитали ви у дитини та батьків, яким чином вони хочуть бути згаданими?
- ▶ Чи були достовірними та справедливими ваші репортажі про дітей та їхніх батьків, що вимагають від держави визнання їхньої ідентичності, наприклад сповідування власної релігії та захисту особистих культурних цінностей?
- ▶ Говорячи про політичні прагнення культурних та етнічних меншостей, чи враховуєте ви погляди та мотивацію усіх зацікавлених сторін, а надто вплив подібних суперечок на залучених до цього дітей? Подача подібних історій з точки зору впливу описаних подій на дитину може стати приводом по новому подивитися на наявну проблему.
- ▶ На вашу думку, чи викличе ваша розповідь дискримінацію? Чи розпалить ворожнечу? Або все ж посприє розумінню та пошуку компромісу представниками різних етнічних, культурних та релігійних груп? Чи посприє розповідь досягненню інтересів дітей – їхній безпеці та захисту? Чи є ваша історія раціональною та збалансованою?
- ▶ При створенні матеріалу про дітей з меншин, що мають власну мову, що було зроблено вами для того, аби діти розуміли, що про них говорять? Наприклад, переклад/субтитри/надання вашого матеріалу для публікації їхньою рідною мовою.

Думки дітей та громадянські свободи

- Запитуйте думку дітей та молоді щоразу, коли вас цікавить громадська думка стосовно політики державної чи місцевої влади. Висвітлюйте їхні погляди, особливо відносно проектів соціального забезпечення, освіти чи інфраструктури, виконання котрих матиме вплив у короткостроковій перспективі. Заохочуйте бажання дітей висловлювати свою думку з приводу планів на майбутнє.
- Вивчіть питання, пов'язані з доступом дітей до інформації, включно із причинами заборони їхнього доступу до певних матеріалів. Наскільки легко для дітей отримати можливість перегляду фільмів, публікацій та ігор, що мають елементи насилля та відверті сцени сексуального характеру? Коли прагнення захистити дитину від шкідливого впливу перетворюється на невивправдану цензуру?
- Чи проводяться у школах заняття з питань громадянства та різноманітних аспектів політичного життя країни? Як діти використовують право на висловлення власної думки? Наприклад, шляхом видання власних публікацій, створення фільмів, використання Інтернету, ведення особистих щоденників, проведення власних виборчих кампаній тощо?
- Дослідіть питання, пов'язані з відмовою юнаків дотримуватися законодавчого обов'язку обов'язкової військової повинності чи будь-якої іншої закріпленої законодавством державної служби. Чи можуть молоді люди до 18 років свідомо відмовитися від подібних обов'язків?
- Вивчіть питання, пов'язані з правом дітей на свободу асоціацій та мирних зборів. Розкажіть, як діти використовують це право. Переконайтеся, що у них є можливість говорити від свого імені.
- Опублікуйте репортажі про молодіжні клуби та інші об'єднання молодих людей, особливо якщо ними керують самі діти. Як та чому вони були створені? Як вони функціонують? Як вони фінансуються? З якими труднощами стикаються?

Думки дітей та громадянські свободи

- ▶ Чи зможе ваш матеріал допомогти дітям висловити свою думку, знайти тих, хто поділяє їхню думку, інтереси та прагнення?
- ▶ Чи не використовуєте ви дитячу вразливість та слабкість у вашій розповіді? Чи не намагаєтеся ви нав'язати дітям незрозумілі для них цінності та уявлення?
- ▶ Чи врахували ви у матеріалі різні способи опису культурного різноманіття серед молоді? Наприклад, за допомогою запрошення оглядачів/ведучих, проведення конкурсів чи спонсорських заходів?
- ▶ Чи висвітлили ви у матеріалі історії тих, хто бореться за права та думки дітей, включно із самими дітьми?
- ▶ Чи розповіли ви про акції, організовані самими дітьми – заходи шкільних рад, вуличних дитячих груп, профспілок та активістських груп, гуртків, присвячених мистецтву, спорту та відпочинку, підприємницьких проектів (комерційних чи неприбуткових)?
- ▶ Чи подбали ви про те, аби не наразити дітей на небезпеку тюремного ув'язнення, насильства чи помсти при публікації матеріалів, що висвітлюють акції протесту дітей?
- ▶ Чи розповіли ви про вплив на суспільство дітей, що відкрито висловили свою думку, наприклад, про підтримку, яку вони отримали, про медіани, яких досягли, про відгуки громадських діячів? Чи відвідували ви сторінки в Інтернеті, де дітям надана можливість вільно висловлюватися (наприклад, www.unicef.org/voy)?

Діти під опікою держави

■ Що робиться для покращення умов у закладах, де діти навчаються та живуть? Чи існує тенденція до створення менших, більш затишних закладів інтернатного типу? Яким чином навчають персонал та як контролюють його роботу? Чи заборонена фізична кара, чи дотримуються цієї заборони? Яким чином перевіряється та карається насильство у дитячих будинках? Чи володіють діти безпечними способами висловлення скарг відносно будь-яких аспектів їхнього життя? Чи існують ефективні та незалежні механізми розслідування та впровадження прийнятих рішень?

■ Скільки дітей знаходиться під опікою держави та чому? Наскільки перевіреними є статистичні дані? Скільки дітей було усиновлено/взято на виховання у прийомні сім'ї? Скільки з них втекло? Що трапляється, як вони виростають із віку, коли можуть перебувати під опікою держави (перспективи подальшого навчання, працевлаштування, вірогідна тривалість життя)? Поговоріть із колишніми вихованцями інтернатів. Де вони зараз? Яким чином перебування у дитячому будинку вплинуло на їхнє подальше життя? Яким чином, на їхню думку, можна покращити сьогоденний стан справ?

■ Яка ситуація у вашій країні з усиновленням та опікуномством? Чи беруться до уваги права та погляди дітей? Чи проживають усиновлені/взяті під опіку діти з особливими потребами разом зі здоровими дітьми? Висвітливши ці питання у медіа, можливо покращити ситуацію та підвищити громадську обізнаність у цих питаннях, особливо коли інформація обмежена або ненадійна.

■ Чи регулюється передача дітей на усиновлення в іншу країну, яким чином контролюється цей процес? Чи надається дітям вибір? Яким чином їх захищають від насильства та експлуатації? Чи хочуть діти, котрих забрали із дому, говорити про своє нове життя? Чи шкодують про своє рішення батьки, які віддали своїх дітей на усиновлення? Чи не стали вони жертвою обману? Чи можуть вони підтримувати зв'язок зі своєю дитиною?

Діти під опікою держави

- ▶ Чи сприяє ваша розповідь кращому розумінню того, як працює система виховання в закладах інтернатного типу? Чи існує чітке розуміння права дітей та їхніх батьків оскаржити діяльність такої системи?
- ▶ Чи зробили ви належні довідки, щоб дізнатися, як та чому дитина опинилася під опікою держави? Варто пам'ятати, що діти не винні у тому, що їх було залишено напризволяще та/або в тому, що зв'язалися зі злочинним світом.
- ▶ Чи додали ви позитивні сторони у вашу розповідь для того, аби уникнути ризику відчуження громадськості від набридливих статей про скрутне становище дітей та розвиток негативних стереотипів. Чи не називаєте ви дітей, що належать до групи ризику, по іменам? Чи не ставитеся ви до них зверхньо? Адже таким чином ви робите їх об'єктом громадської неприязні.
- ▶ Чи розповіли ви про можливості для дітей, що знаходяться під опікою держави, стати членами клубів та знайомитися з іншими молодими людьми? Позитивні репортажі про можливості для таких дітей повернутися у суспільство можуть побороти байдужість та упереджене ставлення людей.
- ▶ Чи зробили ви все можливе, аби надати дітям, що перебувають під опікою держави, можливість висловити свою думку у медіа?
- ▶ Чи подали ви інформацію про організації, що можуть допомогти молодим людям, котрі стикнулися із труднощами вдома чи у виховних установах? Чи існують організації, що спеціалізуються на допомозі дітям, що виховуються окремо від біологічних батьків? Чи перевірили ви документи організацій, які заявляють, що надають допомогу тим, хто намагається визначити власне походження?

Діти та медіа

■ Відвідайте школи та молодіжні клуби, аби поговорити із дітьми про вашу роботу. Запитайте їх, чи поділяють вони погляди дітей по всьому світу, котрим не подобається, як їх зображують у медіа, а саме:

- коли їхню думку подають як кумедну та коли їх змушують «виступати», немов тварин у цирку;
- коли використовуються образи «милих» або засмучених дітей, аби викликати емоційну реакцію у читачів/глядачів;
- коли їх зображають недосвідченими або коли з ними розмовляють «зверху», або коли дорослі говорять за них, навіть якщо діти знаються на темі розмови та їм є що сказати;
- коли усіх дітей змішують в однорідну групу під назвою «молодь» та коли слова «підлітки» або «молодь» вживаються, якщо потрібно позначити проблему/неприємну ситуацію.

Джерело: *“Interviewing Children: a guide for journalists and others”, Sarah McCrum & Lotte Hughes, Save the Children UK, 1998, ISBN 1 899120 71 8*

■ Поговоріть із дітьми з різних соціальних та етнічних груп. Такі інтерв'ю можуть слугувати чудовим джерелом для сюжетів, надати свіжий погляд на речі, що мають безпосередній стосунок до цих дітей: освіта, здоров'я, ігри, культура, політика, залякування та інші форми жорстокого поводження.

■ Стежте за роботою профільного міністерства або Уповноваженого з прав дитини. Чи вважають діти, що ці органи належним чином захищають їх інтереси? Зв'яжіться з неурядовими організаціями, які у свою чергу допоможуть вам зустрітись з тими молодими людьми, котрим є що сказати. Але пам'ятайте, що у цих організацій свої інтереси, і вони в першу чергу зацікавлені у їх реалізації.

■ Дослідіть питання, що стосуються використання дітьми фотографії, інформаційних технологій, Інтернету, мобільних телефонів тощо. Чи знають вони, як захистити себе від шкідливих матеріалів? Чи зазнавали вони колись неналежного ставлення до себе з боку дорослих чи комерційних організацій?

Діти та медіа

- ▶ Медійники повинні поважати права дітей під час виконання своєї повсякденної роботи та в тому, як вони представляють дитину. Чи відповідає ваша завершена робота та методи збору інформації високим стандартам Міжнародної федерації журналістів? (Див. Додаток 4)

- ▶ Чи не підходили ви до написання сюжету із задалегідь складеною думкою про те, які відповіді ви хочете отримати від дітей? Чи відобразили ви точно те, що вони сказали? Чи впізнають себе діти у вашому матеріалі, чи не переробили ви їхні ідеї по-своєму, по-дорослому?

- ▶ Під час інтерв'ю з дітьми ви:
 - зробили усе, аби вони почували себе вільно і невимушено?
 - приділили достатньо часу, аби пояснити свої наміри?
 - отримали дозвіл на використання їхніх справжніх імен, на фотозйомку та використання фотографій?
 - переконалися у тому, що вони знають, як знайти вас для того, щоб отримати екземпляр готового матеріалу?

- ▶ Чи оцінили ви ступінь ризику для дитини у разі використання його/її імені або фотознімків? Чи обговорювали ви це з дитиною, з батьками або опікунами дитини, з колегами по роботі?

- ▶ Чи застосовували ви ту саму процедуру перевірки, що і до дорослих інформативів, перш ніж опублікувати заяви чи твердження, зроблені дітьми?

- ▶ Чи передбачена в рамках вашої публікації/програми надійна/конфіденційна підтримка чи рекомендації дітям, що розповіли про особисте здоров'я, фізичне чи сексуальне насильство, комерційну експлуатацію та інші форми кримінальної діяльності?

Діти у медіа

- Медіа справляють величезний вплив на наше життя. Журналісти можуть зробити вагомий внесок у покращення медіа-грамотності серед дітей та дорослих, пояснюючи їм, як працюють медіа та як інтерпретувати їх повідомлення.
- Важливо планувати залучення дітей до всіх форм медіа-виробництва таким чином, аби кожен розумів, що можна, а чого не можна робити. Якщо ваша компанія прагне заохотити дітей до участі, вона повинна призначити спеціаліста/радника/кореспондента/дитячого редактора з метою розробити основні правила: безпечні робочі місця та системи моніторингу, тренування менеджерів, офіційний інструктаж «молодих журналістів», принципи редакційного контролю тощо. Для початку ідеально було би пошукати майбутніх медіа-зірок у спеціалізованих клубах молодих журналістів, учасники яких мають досвід використання комунікаційних технологій.
- Якщо діти мають бути присутніми на робочому місці, компанія повинна отримати письмовий дозвіл від батьків/опікунів та створити відповідні умови для осіб, які супроводжують дітей, а також надання першої медичної допомоги, організації перерв для відпочинку та харчування і безпечного транспортування.
- Ознайомте молодих людей із основними методами роботи журналістів та правилами і законодавчими нормами, що регулюють роботу медіа. Надайте їм можливість вирішити самостійно, над якими темами вони хочуть працювати.
- Який внесок зможе зробити ваша компанія у проведення щорічного Міжнародного дня дитячого радіо та телебачення? Подробиці стосовно Міжнародного дня дитячого радіо та телебачення та інші «Медіа-події та хороші ідеї запропоновані дітьми за участі дітей заради дітей» (MAGIC) по всьому світу можуть бути знайдені за посиланням www.unicef.org/magic. На цьому сайті знаходяться посилання на все-світню мережу медійників та молодих ентузіастів, а також Медіа-мережу для молоді у країнах Європи та Центральної Азії.

Діти у медіа

- ▶ Чи розглядали ви та ваша компанія фізичний та психологічний ризик, пов'язаний із участю дітей у медіа-проектах? Розробіть процедури, принципи та систему моніторингу для захисту дітей від будь-якого ризику під час роботи з вами – присутність супровідних осіб, заходи з захисту здоров'я та безпеки.
- ▶ Чи впевнені ви у тому, що у ваш проект не входить експлуатація дітей з комерційною метою?
- ▶ Чи пройшли ваші співробітники та залучені у проект діти відповідну підготовку, чи знають вони, що можна робити, а чого не можна? Чи знають діти правила роботи медіа? Чи наданий їм наставник, який може дати експертну пораду?
- ▶ Чи пояснили ви дітям чіткі правила про ступінь редакційного контролю задля уникнення непорозумінь, розчарувань та невинуватих очікувань? Чи реалістично оцінюють менеджери успіхи, яких можуть досягти діти, та що їм варто робити далі?
- ▶ Які системи оцінювання були задіяні, аби молоді люди змогли отримати результати та коментарі з приводу власної роботи. Чи запитували їхньої думки? Чи повідомили їм реакцію аудиторії?
- ▶ Чи знаєте ви про «Радіо-Маніфест», розроблений молодими працівниками телерадіомовлення з усього світу? (Дивіться www.worldradioforum.org). Чи знаєте ви, що кожні три роки проходить Всесвітній Саміт з питань медіа та дітей і підлітків? (Дивіться www.childrensmediasummit.com).
- ▶ Чи знаєте ви про програми Всесвітньої асоціації преси для молодих читачів? (Дивіться www.wan-press.org).

Освіта

- Дослідіть наявний стан справ із наданням дітям рівних можливостей доступу до системи освіти: наприклад для хлопчиків і дівчат, для міських і сільських дітей, для дітей з особливими потребами, для дітей із етнічних меншин.
- Чи можуть учні впливати на правила та дисциплінарні процедури через шкільні ради? Чи можуть діти вирішувати, які заняття вони хочуть відвідувати? Дослідіть, як батьки можуть впливати на розробку навчального плану та надання освітніх послуг? Яку роль вони відіграють в управлінні школою?
- Порівняйте різні типи освітніх закладів – дошкільні заклади, початкові та середні школи, державні та приватні заклади. Чи не є висока плата за освітні послуги причиною, через яку деякі учні не відвідують занять?
- Порівняйте кількість учителів та кількість учнів. Чи має розмір класу значення? Які ресурси доступні вчителям? Чи мають діти доступ до сучасного обладнання? Вивчіть питання безпеки шкільних будівель.
- Чи дозволені альтернативні підходи до навчання? Чим відрізняються методи навчання, відвідування, дисципліна та результати у школах, що практикують альтернативний підхід, від звичайних навчальних закладів?
- Як у школах вирішується питання із «неслухняними» дітьми. Чи є покарання справедливими або жорстокими? Чи застосовують педагоги тілесні покарання? Чи мають діти право на апеляцію у разі відрахування зі школи? Що трапляється далі? Як у школах вирішується проблема знущань та залякувань між дітьми? Чи існує проблема насильства у відношенні вчителів? Якщо «так», то які її причини?

Освіта

- ▶ Чи знаєте ви, як влаштована система освіти у вашій країні? Чи ознайомилися ви із актуальними проблемами, змінами та позитивними ініціативами у системі освіти? Чи відвідали ви відповідні освітні інституції?
- ▶ Чи є у вашій редакції чи телерадіокомпанії відділ з питань освіти? Хто готує матеріал, що випускається у цьому відділі – спеціальні репортери, педагоги-теоретики, вчителі? Яка роль відводиться дітям і молоді у процесі випуску матеріалів?
- ▶ Чи подаєте ви в репортажі з питань освіти погляди учнів, вчителів чи завучів? Чи отримали ви коментарі батьків, керівництва школи, класних керівників?
- ▶ Чи впевнилися ви у тому, що діти знають, що їхні слова можуть з'явитися у медіа? Чи не викличуть ці слова неочікуваних для дітей проблем?
- ▶ Що ви можете зробити, аби допомогти дітям зрозуміти роль медіа у суспільстві? Чи розглядалася колись у вашій компанії можливість виготовлення матеріалу, що у доступній формі донесе інформацію та приверне увагу дітей або навіть допоможе вчителям у роботі з дітьми?
- ▶ Яким чином у вашій компанії використовується Інтернет? Чи проводилися дослідження того, як діти використовують всевітню мережу? Чи випускає ваша компанія матеріали, до яких діти захочуть отримати електронний доступ? Чи розглядалися варіанти залучення молодих людей до створення новин, оглядів, інших медіа-матеріалів шляхом розвитку інтерактивних зв'язків зі школами?

Діти та злочинність

- Завжди тримайте історії про дітей і злочинність у полі зору. Підлітки частіше стають жертвами злочину, аніж його організаторами. Розкажіть про людські долі, які не видно за статистичними даними. Розкажіть дітям про шляхи самозахисту від шкідливого впливу.
- Чи передбачає законодавство різне ставлення до дітей та дорослих? Яким чином ставляться до малолітніх жертв злочинів? Як захищаються права молодих правопорушників/підозрюваних? Чи проходять судді, юристи, міліція та тюремні наглядачі спеціальне навчання з питань прав дитини? Чи існує вищий рівень довіри до дітей, аніж до дорослих?
- Як діти сприймають міліцію? Як працівники міліції сприймають дітей, особливо тих, кого вони заарештовують?
- Вивчіть обмеження на повідомлення у пресі про дітей, які надає система правосуддя: судові справи, процедура затримання та виправні роботи, робота з тими, хто прибув із місць ув'язнення. Чи є вони відповідними? Чи існують закони, що забороняють виголошувати імена дітей, яких обвинувачено у порушенні закону?
- Чому система правосуддя приділяє більшу увагу – процесам реабілітації чи процесам покарання? Чи застосовуються тілесні покарання у виправних закладах або ж у якості покарання за злочин? Дослідіть кількість дітей, що перебувають у місцях позбавлення волі, та умови їх утримання. Чи використовується позбавлення волі як крайній виховний захід? Чи є механізми реабілітації та умовного позбавлення волі адекватними та ефективними у випадку справи над дитиною?
- Вивчіть питання використання наркотиків дітьми. Чому вони використовують наркотики? Наскільки легко придбати небезпечні наркотики? Чи вважається використання наркотиків протизаконним або це є частиною терапевтичної та реабілітаційної допомоги. Чи цікавляться думкою дітей з приводу змісту та форми антинаркотичних освітніх та реабілітаційних послуг?

Діти та злочинність

- ▶ Жорстока та антисоціальна поведінка дітей завжди спричинена жорстокістю дорослих стосовно них. Чи не доносить раптом ваша розповідь думку, що малолітні злочинці заслуговують на менші права, ніж інші люди?
- ▶ Чи уникали ви непотрібного використання імен та фотознімків малолітніх порушників закону? Нічим не виправдана згадка імен може зайвий раз наразити дитину на небезпеку, сприяючи розвитку у неї відчуття власної «злої слави» та зменшуючи шанси на повернення до нормального життя. Тим самим дитині відмовляють у дотриманні її прав.
- ▶ Чи впевнилися ви у тому, що діти, проти яких громадськість чи влада висуває необґрунтовані звинувачення, мають шанс спростувати їх. Не робіть припущень, що дитина замішана у злочинну діяльність, лише на основі того, що вона, приміром, бездомна.
- ▶ Чи прослідкували ви розвиток подій після публікації вашого матеріалу про арешт дитини чи висунення їй звинувачення? Чи перебувають діти у безпеці? Якщо дітей позбавлено волі, то в яких умовах вони перебувають? Чи утримують їх із іншими дітьми чи з дорослими? Чи мають вони доступ до відповідних послуг, наприклад, юридичної допомоги та іншої консультативної допомоги?
- ▶ Чи є ваша розповідь про наркотики та використання наркотиків точною та підкріпленою науковими даними? Неправдиві та сенсаційні заяви не сприяють виробленню розумних стратегій допомоги наркоманам чи затриманню наркоторговців. Чи дізналися ви про тих, хто постачає наркотики дітям? Чимало представників громадськості отримують основну інформацію з медіа – чи врахували ви це? Чи подаєте ви перевірену фактичну інформацію для дітей та батьків, коли розповідаєте про вплив різних наркотиків та процедури лікування?

Сексуальне насильство та експлуатація дітей

- Розкажіть про статеve виховання та закони, що стосуються сексуальної активності за участі дітей. Виходячи з чого був встановлений вік початку статевого життя?
- Вивчіть проблему сексуального насильства та експлуатації дітей і наявні засоби боротьби проти них. Використайте дані, що стосуються масштабів сексуального насильства у сім'ях в інших країнах. Чи публікуються вичерпні дані з цієї проблеми? Чи мають можливість усі діти (враховуючи дітей з особливими потребами та дітей, що утримуються під арештом) безпечно повідомляти про насильство, якого вони зазнають у родині, школі, інших закладах? Яку підготовку проходять представники міліції, соціальних служб, медичних та освітніх закладів, що розглядають такі заяви? Яким чином дітям забезпечують конфіденційність, захист, підтримку і консультування?
- Чи вважаються правопорушенням виробництво, розповсюдження чи зберігання дитячої порнографічної продукції? Дослідіть ефективність заходів, спрямованих на припинення жорстокого поводження з дітьми, дитячої проституції та захисту дітей від порнографії, «сексу по телефону» та порнографічних сайтів в Інтернеті.
- Розкажіть про судові процеси, що їх спричинили скарги дітей. Чи отримують діти-свідки належний захист та підтримку? Чи не ставляться до них як до злочинців? Чи не завдає їм шкоди процес розслідування? Чи переслідують у судовому порядку або екстрагують громадян або резидентів країни за жорстоке поводження з дітьми чи їх експлуатацію в інших країнах?
- Проводьте розслідування випадків сексуального насильства над дітьми при відповідній професійній підтримці, дотримуючись усіх необхідних заходів безпеки як для дітей, так і для журналістів. Першочергове значення повинна мати безпека самих дітей, що піддаються експлуатації як з комерційною метою, так і у родині.
- У результаті розвитку туристичного бізнесу громадськість почала звертати більше уваги на випадки сексуальної експлуатації дітей туристами. Чи переслідуються у вашій країні в судовому порядку особи, що жорстоко поводяться із дітьми в іншій країні?

Сексуальне насильство та експлуатація дітей

- ▶ Чи є ваша історія про сексуальне насильство чи комерційну сексуальну експлуатацію достовірною та точною? Чи не перебільшено її «шоковий ефект», навіть якщо в ньому висвітлюються факти злочинної діяльності та бездіяльності влади?
- ▶ Як ви зображуєте дитину, котра піддалася жорстокому поводженню чи експлуатації – жертвою, правопорушником чи людиною, що має права та відчуття власної гідності? Чи була надана можливість дітям говорити від власного імені? Чи могли ваші слова та зображення у будь-якому разі розкрити особу дитини, що стала жертвою насильства? Чи розповідає ваш матеріал, як отримати доступ до соціально-незахищених дітей?
- ▶ Чи дали діти згоду фотографуватися? Чи отримали ви дозвіл відповідальної дорослої особи? Чи був дорослий присутнім при фотографуванні? Чи не сприяють зроблені вами фотографії розвитку сексуального образу дитини? Чи не справляють вони враження, що дитина добровільно брала участь в актах насильства або експлуатації? Що було зроблено для того, аби унеможливити дитячі фотографії від неправомірного використання?
- ▶ Чи не рекламує ваша історія «секс-туризм», порнографію чи інші форми дитячої експлуатації? Чи впевнилися ви у тому, що сюжет не буде використано в якості відвертого або такого, що промотує сексуальні послуги?
- ▶ Як ви гадаєте, яким чином ваш матеріал вплине на долю дітей, про яких ви розповідаєте? Чи була створена система підтримки та захисту дітей – героїв розповіді? Чи існує конфіденційний телефон довіри, куди можна звернутися у випадку жорстокого поводження та експлуатації? Яку допомогу отримують журналісти, які можуть бути психологічно травмовані, працюючи над такими питаннями?

Обов'язки держави

■ Як уряд вашої країни виконує положення Конвенції про права дитини? Чи виконала влада вимогу щодо інформування громадськості про принципи та положення Конвенції? Чи подає ваш уряд звіти Комітету з прав дитини в Женеві вчасно? Якщо ні, то що стало причиною недотримання термінів подання звітів? Чи проводилося громадське обговорення з цього приводу?

■ Чи оголошувались рекомендації Комітету з прав дитини? Які заходи планується здійснити з цього приводу? На коли заплановано подання наступного звіту? Вивчайте роботу Комітету. Звертайтеся до представників з вашого регіону.

■ Візьміть інтерв'ю у відповідальних за виконання положень Конвенції у вашій країні. Розпитайте їх про історії успіху у цьому процесі (або їхню відсутність). Визначте перелік питань, відповіді на які діти хотіли б отримати. Опишіть, що саме урядовці та політики обіцяли зробити, аби вирішити проблеми дітей, і чи виконуються ці обіцянки.

■ Яким чином ваш уряд залучає громадські організації до проведення кампаній з покращення життя дітей? Чи представили ці організації власні звіти на розгляд Комітету з прав дитини? Наскільки точними та достовірними є зібрані ними дані? Чи ставлять вони під сумнів заяви уряду?

■ Розкажіть про кампанії у вашій країні, спрямовані на покращення життя дітей. Що діти думають про них? Порівняйте їхнє життя сьогодні з життям їхніх батьків у дитинстві.

Обов'язки держави

- ▶ Чи сприяють ваші медіа-продукти кращому розумінню питань, пов'язаних з правами дитини та усвідомленню ролі, яку відіграє політика вашого уряду у вирішенні цих питань?
- ▶ Журналіст, як ніхто інший, має можливість вимагати від держави конкретних дій щодо дотримання міжнародних зобов'язань. Чи може ваша програма/видавництво ініціювати проведення кампанії на підвищення обізнаності серед населення та політиків у питаннях Конвенції про права дитини?
- ▶ Чи говорили ви з експертами, активістами за права дитини та безпосередньо з дітьми, щоб визначити проблеми, з якими стикаються діти у вашій країні?
- ▶ Чи намагалися ви отримати пояснення від органів державної та місцевої влади про недоліки при наданні послуг дітям чи захисті їх прав?
- ▶ Чи надали ви дітям можливість висловитися та бути почутими владою та громадянським суспільством?
- ▶ Чи ознайомилися ви з заявами неурядових організацій? Чи звернули увагу на успіхи та недоліки в їхній роботі?
- ▶ Чи розглядали ви можливості співпраці вашої організації з неурядовими організаціями з метою випуску інформаційних матеріалів для зацікавлених представників громадськості?

Короткий зміст Конвенції ООН про права дитини з погляду журналіста

В преамбулі викладені основоположні принципи Організації Об'єднаних Націй – зокрема, засади миру, гідності, толерантності, свободи, рівності та солідарності – та конкретні положення відповідних пактів та декларацій з прав людини.

Обов'язки журналіста чітко не зазначені, однак медійники, як «сторожові пси» громадянського суспільства, виконують особливу роль у випадках, коли влада нехтує своїми обов'язками перед дітьми.

1. Визначення поняття «дитина»

Дитиною визнається особа до 18 років, якщо згідно з законом, що застосовується до даної особи, вона не набуває прав повнолітньої раніше.

2. Запобігання дискримінації

Усі права розповсюджуються на усіх дітей без винятку, і держава повинна захищати дитину від будь-яких форм дискримінації. Держави-учасниці повинні не порушувати жодних прав дитини та вживати необхідних заходів щодо захисту цих прав.

3. Врахування інтересів дитини в повній мірі

В усіх діях щодо дитини повинні повною мірою враховуватися її інтереси. Держави-учасниці зобов'язуються забезпечити дитині належний захист і піклування, якщо її батьки або інші особи,

які відповідають за дитину за законом, цього не роблять.

4. Здійснення прав

Держави-учасниці вживають усіх необхідних заходів для здійснення прав, визнаних у Конвенції.

5. Виховання у родині та розвиток здібностей дитини

Держави-учасниці поважають відповідальність, права та обов'язки батьків і членів розширеної сім'ї належним чином виховувати та керувати дитиною з метою здійснення визнаних цією Конвенцією прав.

6. Вживання та розвиток

Кожна дитина має невід'ємне право на життя, і держави-учасниці забезпечують максимально можливий ступінь виживання та здоровий розвиток дитини.

7. Ім'я та громадянство

Кожна дитина має право на ім'я і громадянство з моменту народження.

8. Збереження індивідуальності

Держави-учасниці зобов'язані захищати та, у разі необхідності, відновлювати приналежність дитини (враховуючи громадянство, ім'я та сімейні зв'язки).

9. Розлука із батьками

Дитина має право жити із батьками, за винятком випадків, коли таке розлучення необхідне в якнайкращих інтересах дитини; держави-учасниці поважають право дитини, яка розлучається з одним чи обома батьками, підтримувати на регулярній основі особисті відносини та прями контакти з обома батьками; має право отримати від держави інформацію щодо місцеперебування відсутнього члена (членів) сім'ї у випадку, коли таке розлучення впливає з якого-небудь рішення, прийнятого державою-сторонами.

10. Возз'єднання родини

Діти та їх батьки мають право залишати будь-яку країну, враховуючи власну, і повертатися в свою країну з метою возз'єднання сім'ї чи з метою підтримувати особисті стосунки дитини з батьками.

11. Незаконне переміщення та повернення

Держави-учасниці вживають заходів щодо боротьби з незаконним переміщенням і поверненням дітей із-за кордону одним із батьків чи третьою стороною.

12. Погляди дитини

Дитина володіє правом вільно висловлювати погляди з усіх питань, що стосуються дитини, до того ж поглядам дитини приділяється належна увага.

13. Свобода висловлювання

Дитина має право вільно висловлювати свої думки; до цього права належить свобода шукати, одержувати та передавати інформацію, окрім випадків, коли це обмежує права інших.

14. Свобода думки, совісті та релігії

Дитина має право на свободу думки, совісті та релігії при відповідному керівництві зі сторони батьків та відповідності до національних законів.

15. Свобода асоціацій

Кожна дитина має право на свободу асоціацій і свободу мирних зборів, окрім випадків, коли це обмежує права інших.

16. Захист права на особисте життя

Кожна дитина має право на захист від втручання в її особисте, сімейне та домашнє життя, в її кореспонденцію та захист від посягання на її честь і гідність.

17. Доступ до відповідної інформації

Держави-учасниці визнають важливу роль медіа і забезпечують дитині доступ до інформації і матеріалів, які спрямовані на сприяння соціальному, духовному та моральному благополуччю, а також здоровому фізичному і психічному розвитку дитини. З цією метою Держави-учасниці сприяють виданню та розповсюдженню дитячої літератури та захищають дітей від шкідливих для них матеріалів.

18. Відповідальність батьків

Батьки несуть однакову відповідальність за виховання і розвиток дитини. Держава повинна всіляко сприяти батькам у виконанні цього завдання.

19. Захист від зловживань та неважливого ставлення

Держави-учасниці докладають усіх необхідних зусиль для захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства з боку батьків чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину,

та у разі необхідності вживають запобіжних та виправних заходів.

20. Захист дітей у разі відсутності батьків

Держава повинна гарантувати право дитини на догляд у разі відсутності батьків. Таким доглядом може бути, зокрема, передача на виховання, усиновлення або, за необхідності, направлення у відповідні установи по догляду за дітьми. Гарантуючи таке право, держава зобов'язана належним чином врахувати культурну ідентичність дитини.

21. Усиновлення

Держави-учасниці, які визнають і/чи дозволяють існування системи всиновлення, забезпечують врахування інтересів дитини компетентними органами в першочерговому порядку.

22. Діти-біженці

Держави-учасниці вживають необхідних заходів, щоб забезпечити дитині, яка бажає одержати статус біженця або яка вважається біженцем, належний захист і гуманітарну допомогу. Держава зобов'язана співпрацювати з компетентними організаціями при наданні такого захисту та допомоги.

23. Діти з особливими потребами

Держави-учасниці визнають право дитини з особливими потребами на особливе піклування, заохочують і забезпечують надання дитині доступу до послуг у галузі освіти, професійної підготовки, медичного обслуговування таким чином, який призводить до повноцінного і достойного життя, забезпечення її гідності, сприяння почуттю впевненості в собі і залучення дитини до суспільної діяльності.

24. Здоров'я та охорона здоров'я

Держави-учасниці визнають право дитини на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я та засобами лікування хвороб і відновлення здоров'я. Держава повинна приділяти особливу увагу наданню первинної медико-санітарної допомоги, профілактиці хвороб, освітній роботі з питань охорони здоров'я та зниженню дитячої смертності. Держави-учасниці вживають усіх ефективних і необхідних заходів для заборони традиційних методів лікування, які негативно впливають на здоров'я дітей. Держави-учасниці зобов'язані сприяти міжнародному співробітництву і розвивати його з метою поступового досягнення повного здійснення права.

25. Періодичний перегляд опікунства

Держави-учасниці визнають права дитини, яка віддана під опіку, захист чи лікування, на періодичну оцінку якості такого піклування.

26. Соціальне забезпечення

Держави-учасниці визнають за кожною дитиною право користуватися перевагами соціального забезпечення.

27. Рівень життя

Держави-учасниці визнають право кожної дитини на належний рівень життя. Батьки несуть основну відповідальність за забезпечення умов життя, необхідних для розвитку дитини. Держави-учасниці вживають необхідних заходів щодо надання допомоги батькам у здійсненні цього права. Держави-учасниці у випадку необхідності можуть надавати матеріальну допомогу та вживають усіх необхідних заходів для відшкодування коштів на утримання дитини у випадку відсутності батьків чи опікунів.

28. Освіта

Держави-учасниці визнають право дитини на освіту та гарантують безкоштовну та обов'язкову початкову освіту. Держави-учасниці вживають усіх необ-

хідних заходів, щоб шкільна дисципліна ґрунтувалася на методах, що відображають повагу до людської гідності дитини. Держави-учасниці заохочують і розвивають міжнародне співробітництво у галузі освіти.

29. Завдання системи освіти

Держави-учасниці погоджуються, що освіта повинна бути спрямована на розвиток дитини та її талантів, підготовку до самостійного життя; виховання поваги до прав людини, культурних та національних цінностей країни, в якій дитина проживає, а також інших народів.

30. Діти, що належать до меншин та корінного населення

Дитина, що належить до якоїсь меншини чи до корінного населення, має право виховуватися у своїй культурі, сповідувати свою релігію, а також користуватися рідною мовою.

31. Відпочинок, дозвілля та культурне життя

Держави-учасниці визнають право дитини на відпочинок і дозвілля, право брати участь в іграх і розважальних заходах та брати участь у культурному житті і займатися мистецтвом.

32. Дитяча праця

Держави-учасниці визнають право дитини на захист від економічної експлуатації та від виконання будь-якої роботи, яка є шкідливою для її здоров'я, перешкоджає одержанню нею освіти або фізичному, розумовому, духовному, моральному та соціальному розвитку. Держава встановлює мінімальний вік дитини для початку трудової діяльності та регулює умови праці.

33. Зловживання наркотиками

Держави-учасниці повинні захищати дітей від незаконного зловживання наркотичними засобами та психотропними речовинами і не допускати залучення дітей до протизаконного виробництва таких речовин і торгівлі ними.

34. Сексуальна експлуатація

Держави-учасниці зобов'язанні захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень, зокрема від проституції, та залучення дітей у виробництво порнографічної продукції.

35. Торгівля, контрабанда та викрадення

Держави-учасниці вживають усіх необхідних заходів для відвернення викра-

день дітей, торгівлі дітьми чи їх контрабанди в будь-якій формі.

36. Інші форми експлуатації

Діти мають право на захист від усіх форм експлуатації, не вказаних у статтях 32-35.

37. Катування та позбавлення волі

До жодної дитини не може бути застосовано катування, жорстоке поводження чи покарання, смертна кара чи довічне тюремне ув'язнення. Арешт, затримання чи тюремне ув'язнення дитини здійснюються згідно з законом лише як крайній захід і протягом найкоротшого періоду часу. Кожна позбавлена волі дитина має право на належне ставлення, не має перебувати за ґратами разом із дорослими та має право підтримувати зв'язок зі своєю сім'єю, отримувати правову та іншу допомогу.

38. Збройні конфлікти

Держави-учасниці зобов'язані поважати та дотримуватися норм міжнародного гуманітарного права, що застосовуються до дітей у випадку збройних конфліктів. Діти до 15 років не можуть брати безпосередньої участі у воєнних діях та бути призваними на військову службу. Діти під час воєнних дій мають особливе право на захист і турботу.

39. Реабілітаційна допомога

Держави-учасниці сприяють фізичному та психологічному відновленню, поверненню до повноцінного соціального життя дітей, які стали жертвами збройних конфліктів, нехтування, зневаги, катувань чи експлуатації.

40. Здійснення правосуддя відносно неповнолітніх правопорушників

Дитина, котра, як вважається, порушила закон, має право на справедливе судочинство, правову та іншу допомогу при підготовці її справи до розгляду в суді та при захисті в суді. За можливості варто уникати судового розгляду та утримання дитини у закладах позбавлення волі.

41. Права дитини в інших документах

Жодне в цій Конвенції не заперечує положення інших документів держав-учасниць чи норм міжнародного права, які в більшій мірі сприяють захисту прав дітей.

42-45. Оприлюднення та виконання Конвенції

- Держави-учасниці зобов'язані ознайомлювати, широко інформувати про принципи і положення Конвенції як дорослих, так і дітей.

- Держави-учасниці створюють Комітет з прав дитини у складі десяти експертів для розгляду доповідей держав-членів Конвенції через два роки після ратифікації, а в подальшому – кожні п'ять років.
- Держави повинні ознайомити громадськість зі своїми доповідями.
- Комітет може ініціювати проведення спеціальних розслідувань конкретних питань, що пов'язані з правами дитини, та може надати результати цих розслідувань кожній зацікавленій Державі-учасниці та Генеральній Асамблеї ООН.
- З метою ефективного виконання Конвенції та сприянню міжнародній співпраці спеціалізовані заклади ООН – такі як Міжнародна організація праці (МОП), Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), Організація ООН з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО) та Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) – мають можливість бути присутніми на засіданнях Комітету та вносити свої пропозиції.
- У співпраці з будь-якими іншими органами, що визнані компетентними, зокрема інші органи ООН та неурядові організації, що мають дорадчий статус при ООН, вони можуть представляти відповідну інформацію Комітету та отри-

мувати запити з приводу оптимального виконання Конвенції.

Повний текст Конвенції про права дитини англійською мовою можна отримати на сайті www.ohchr.org/english/law/crc.htm

Текст конвенції 38 мовами можна знайти на сайті www.unicef.org/magic

Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії – на сайті www.ohchr.org/english/law/crc-sale.htm

Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у воєнних конфліктах – на сайті www.ohchr.org/english/law/crc-conflict.htm

Протокол про попередження та припинення торгівлі людьми (Протокол Палермо) – на сайті www.ohchr.org/english/law/protocoltraffic.htm

Цілі Тисячоліття ООН

Цілі розвитку тисячоліття – це програма, яку прийняла 191 держава. Дані «цілі» тісно пов'язані з Конвенцією ООН про права дитини. Розповіді про результати, досягнені на шляху до реалізації даних пунктів, можна зробити цікавими та інформативними для читачів. ООН розробила та опублікувала детальний опис способів оцінки досягнень цих викликів у кожній країні.

Ціль 1. Подолання бідності та голоду

- Протягом 1990-2015 років зменшити вдвічі частку населення з доходом менше одного долара США на день, а також скоротити вдвічі частку населення, що страждає від голоду.

Ціль 2. Забезпечення доступу до загальної початкової освіти

- До 2015 року забезпечити дітям у всьому світі – як хлопчикам, так і дівчаткам – можливість отримання повної початкової освіти.

Ціль 3. Забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок

- Усунути нерівність між хлопчиками та дівчатками у здобутті початкової та середньої освіти до 2005 року, а на всіх рівнях освіти – до 2015 року.

Ціль 4. Зменшення дитячої смертності

- За період з 1990 по 2015 роки скоротити рівень смертності серед дітей віком до 5 років на дві третини.

Ціль 5. Покращення стану здоров'я матерів

- Зменшити на три чверті рівень материнської смертності за період з 1990 по 2015 роки.

Ціль 6. Обмеження поширення ВІЛ-інфекції/СНІДу, малярії та інших захворювань

- До 2015 року зупинити поширення та розпочати зменшення захворюваності на ВІЛ/СНІД, малярію та інші поширені хвороби.

Ціль 7. Забезпечення екологічної сталості

- Забезпечити впровадження принципів сталого розвитку при формуванні національної політики та національних програм та відвернути процес екологічної деградації;
- До 2015 року скоротити вдвічі частку населення, що не має постійного доступу до питної води високої якості та основних санітарно-технічних засобів;

- До 2020 року суттєво покращити умови життя щонайменше ста мільйонів мешканців у бідних районах.

Ціль 8. Формування глобального партнерства з метою розвитку

- Вживати заходів для подальшого розвитку відкритої, регульованої, передбачуваної, недискримінаційної торговельної та фінансової системи (віддаючи перевагу принципам ефективного управління, розвитку та скороченню бідності на національному та міжнародному рівні).
- Вживати заходів щодо вирішення питань, пов'язаних із основними потребами найменш розвинених країн (забезпечення доступу, вільного від квот та тарифів, для експортних товарів найменш розвинутих країн; пришвидшення зняття боргових зобов'язань бідних країн; скасування офіційного двостороннього боргу; більш розширена допомога у розвитку країнам, які активно виконують зобов'язання зі скорочення бідності).
- Вживати заходів щодо вирішення питань, пов'язаних із особливими потребами країн, що розвиваються, та не мають виходу до моря і малих острівних країн, що розвиваються.
- Вживати заходів для допомоги країнам, що розвиваються, щодо боргових зобов'язань та зменшення цих зобов'язань у довготривалій перспективі.
- Вживати заходів для розробки та впровадження стратегій, які покликані забезпечувати безпечну та продуктивну зайнятість молоді у співпраці з країнами, що розвиваються.
- Вживати заходів у співпраці з фармацевтичними компаніями із забезпечення доступу до необхідних медикаментів для населення у країнах, що розвиваються.
- Вживати заходів, спільно з приватним сектором, із забезпечення доступу до сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Див. www.un.org/millenniumgoals та
http://millenniumindicators.un.org/unsd/mi/mi_goals.asp

Світ для дітей?

У 2002 році на спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН була прийнята Декларація, у якій викладено норми, за якими можна оцінювати політику та досягнення уряду і всіх тих, хто піклується про добробут дітей.

1. Думати перш за все про інтереси дитини.

У будь-якій діяльності, що стосується дитини, першочергове значення повинно надаватися найкращому забезпеченню інтересів дитини.

2. Викоринити бідність: інвестувати у розвиток дитини.

Ми ще раз підтверджуємо нашу урочисту обіцянку перервати цикл бідності впродовж життя одного покоління, керуючись вірою у те, що інвестування у розвиток дитини та дотримання її прав є найкращими шляхами для подолання бідності. Необхідно вжити негайних заходів для викоринення найгірших форм дитячої праці.

3. Жодна дитина не повинна бути залишена без уваги.

Кожна дівчинка та кожен хлопчик народжуються вільними та рівними у своїй гідності та правах; саме тому будь-які форми дискримінації дітей повинні бути припинені.

4. Піклуватися про кожную дитину.

Дітям необхідно створити найкращі умови з самого початку їхнього життя. Першоосновами людського розвитку є виживання, захист, зростання та розвиток, здоров'я та відповідне харчування. Ми будемо вживати узгоджених заходів для боротьби з інфекційними захворюваннями, викориненням причин недоїдання, для виховання дитини в безпечних умовах, що стане запорукою формування фізично здорової, розумово розвиненої, емоційно зрівноваженої, соціально відповідальної та здібної до отримання знань особистості.

5. Дати освіту кожній дитині.

Усі хлопчики та дівчатка повинні мати доступ до безоплатної, обов'язкової та якісної початкової освіти. Нерівність статей при отриманні початкової та середньої освіти повинна бути викоринена.

6. Захистити дітей від шкоди та експлуатації.

Діти повинні бути захищені від проявів насильства, жорстокого поводження, експлуатації та дискримінації, а також від усіх форм тероризму та взяття у заручники.

7. Захистити дітей від війни.

Діти повинні бути захищеними від негативних наслідків збройних конфліктів. Діти, які живуть на окупованих територіях, повинні бути захищеними відповідно до норм міжнародного гуманітарного права.

8. Боротися з ВІЛ /СНІДом.

Діти та їхні сім'ї повинні бути захищені від шкідливих наслідків вірусу імунодефіциту людини/синдрому набутого імунодефіциту (ВІЛ/СНІДу).

9. Дослухатися до думки дітей та забезпечувати їхню участь у житті суспільства.

Діти та підлітки спроможні долучитися до розбудови кращого майбутнього для всіх. Ми повинні поважати їхнє право на самовираження та участь у вирішенні всіх питань, що стосуються їхньої долі, з урахуванням віку та зрілості.

10.Зберегти Землю для дітей.

Ми повинні зберегти наше природне середовище, його різноманітність життєвих форм, красу та ресурси – тобто все те, що покращить якість життя нинішнього та майбутнього покоління. Ми будемо всіляко сприяти захисту дітей і мінімізації впливу стихійних лих та наслідків деградації навколишнього середовища на дитину.

Дивіться www.unicef.org/specialsession/wffc/index.html

Міжнародна федерація журналістів (МФЖ). Норми та принципи висвітлення у медіа питань, що стосуються дітей

Усі журналісти та медійники зобов'язані дотримуватися найвищого рівня етичних та професійних норм. Вони мають сприяти якомога ширшому розповсюдженню інформації про Міжнародну Конвенцію про права дитини та її застосування у проведенні незалежної журналістської роботи.

Медіа організації повинні розглядати порушення прав дітей та питання, пов'язані з безпекою дітей, їхнім правом на особисте життя, захищеністю, освітою, здоров'ям і добробутом, а також усіма формами експлуатації, як важливі проблеми для вивчення та громадського обговорення. Діти мають повне право на особисте життя, за винятком тих обмежень, що зазначені цими нормами.

Журналістська діяльність, котра зачіпає життя та добробут дітей, завжди має здійснюватися з урахуванням уразливого становища дітей.

Журналісти та медіа організації мають прагнути до дотримання найвищих форм етичної поведінки при висвітленні проблем, пов'язаних з дітьми, а саме:

- домагатися найвищого рівня точності достовірності під час створення матеріалів про проблеми, що стосуються дітей;
- уникати використання у своїх передачах або публікаціях зображень, що несуть шкідливу для дітей інформацію;
- уникати використання стереотипів та сенсаційного подання матеріалів, які стосуються дітей, з метою привернути до них увагу;
- ретельно обмірковувати наслідки оприлюднення будь-яких матеріалів, що стосуються дітей, та зводити до мінімуму можливу шкоду для дітей;
- остерігатися візуальної або будь-якої іншої ідентифікації дітей, за винятком тих випадків, коли це необхідно в громадських інтересах;
- надавати дітям право доступу до медіа для висловлення своїх власних думок наскільки це можливо;

- забезпечити незалежну перевірку інформації, що надходить від дітей, та при цьому не наразити їх на небезпеку;
- уникати використання сексуалізованих образів дітей;
- використовувати чесні та прозорі методи отримання фотографій дітей – за їх згодою та за згодою їхніх батьків чи опікунів;
- перевіряти повноваження будь-якої організації, що бере на себе відповідальність представляти інтереси дітей та діяти від імені дітей;
- не платити дітям, їхнім батькам чи опікунам за надання матеріалів про життя дітей, якщо тільки це не робиться в інтересах дитини.

Журналісти повинні піддавати критичному аналізу доповіді та заяви уряду щодо виконання Конвенції ООН про права дитини в їхніх країнах. Медіа не повинні розглядати та висвітлювати становище дітей лише у вигляді окремих подій; вони мають постійно висвітлювати процеси, які можуть призвести або ведуть до таких подій.

Створені у м. Ресифі, Бразилія, у травні 1998 р. Затверджені на конгресі Міжнародної федерації журналістів у Сеулі у 2001 р.

ЮНІСЕФ розробив власні принципи етичної поведінки при висвітленні у медіа питань, пов'язаних з дітьми: www.unicef.org/media/media_tools_guidelines.html

Європейська комунікаційна мережа охорони здоров'я Норми для професійних медичних кореспондентів

Проект норм було складено у 1998 році PressWise (MediaWise) та доповнено впродовж двох наступних років у ході консультацій з медичними кореспондентами та експертами Міжнародної федерації журналістів. Фінальна версія була прийнята у 2000 році Європейською комунікаційною мережею охорони здоров'я Всесвітньої організації охорони здоров'я та використовується як зібрання засадничих норм професійної діяльності медичних кореспондентів.

1. Перш за все намагайтеся не зашкодити. Права людини та суспільна користь мають першочергове значення.
2. Робіть усе правильно. Перевірте факти та джерела, навіть якщо ви ризикуєте не вкластися в терміни.
3. Не давайте необгрунтованих надій. Будьте особливо обачливими, коли розповідаєте про «чудодійні зіцлення» чи потенційні «медичні жахи».
4. Остерігайтеся бути використаним у чужих інтересах. Запитуйте у себе: «хто отримує найбільшу користь від мого матеріалу?».
5. Відмовтеся від особистих мотивів. Якщо матеріал публікується за сприяння спонсора, вкажіть на це.
6. Зберігайте конфіденційність джерел інформації.
7. Завжди поважайте особисте життя хворих та осіб з особливими потребами і їх родини.
8. Завжди думайте про наслідки вашої розповіді. Пам'ятайте, що на хворих та осіб з особливими потребами, особливо дітей, чекає попереду все життя після того, як медіа втратять до них цікавість.
9. Ніколи не втручайтеся в особисте горе. Поважайте почуття людей, що втратили когось, особливо якщо мова іде про природні катастрофи. Варто уникати фотографій та зображень жертв та їхніх родин крупним планом там, де це можливо.
10. Якщо сумніваєтеся в чомусь – краще промовчіть.

Календар знаменних дат

Завжди корисно мати зачіпки, до яких можна «прив'язати ідеї» для репортажу чи сюжету. Наведений нижче список міжнародних пам'ятних дат надасть вам чимало ідей. Окрім цих дат, існує чимало національних, культурних і релігійних річниць та подій, які можна використовувати як інформаційні приводи.

Березень

- 8 Міжнародний жіночий день
- 21 Міжнародний день боротьби проти расової дискримінації
- 22 Всесвітній день водних ресурсів
- 24 Всесвітній день боротьби проти туберкульозу

Квітень

- 7 Всесвітній день здоров'я

Травень

- 3 Всесвітній день свободи преси
- 31 Всесвітній день боротьби проти куріння

Червень

- 1 День захисту дітей
- 4 Міжнародний день захисту дітей – жертв агресії
- 12 Всесвітній день боротьби проти застосування дитячої праці
- 26 Міжнародний день боротьби проти наркоманії та незаконної торгівлі наркотиками

Серпень

- 9 Міжнародний день корінних народів
- 12 Міжнародний день молоді
- 23 Міжнародний день пам'яті скасування работоргівлі

Вересень

- 8 Міжнародний день грамотності
- 21 Міжнародний день захисту миру

Жовтень

- 5 Всесвітній день учителя
- 16 Всесвітній день продовольства
- 24 День ООН

Листопад

- 20 Всесвітній день дітей
- 25 Міжнародний день ліквідації насильства стосовно жінок

Грудень

- 1 Всесвітній день боротьби проти СНІДу
- 2 Міжнародний день заборони рабства
- 3 Міжнародний день людей з особливими потребами
- 5 Міжнародний день волонтерів
Міжнародний день радіо та телебачення в інтересах дитини
- 10 День прав людини
- 18 Міжнародний день мігранта

Корисні міжнародні контакти

Багато із цих організацій мають національні представництва або місцеві філіали у кожній країні

1. Організації, що займаються захистом прав дітей

Amnesty International

99-119 Rosebery Avenue, London, EC1R4RE, UK

tel +44 20 7814 6200

fax +442078331510

email amnestyls@amnesty.org

web www.amnesfy.org

Anti-Slavery International

Thomas Clarkson House

The Stable Yard, Broomgrove Road, London SW9 9TL, UK

tel +44 20 7501 8920

fax +442077384110

email info@antislavery.org

web www.antislavery.org

Centre for the Study of Children, Youth and Media

Institute of Education, London University, 20 Bedford Way, London WC1HOAL, UK

tel +442076126515

fax +442076126177

email d.buckingham@ioe.ac.uk

web www.ccsonline.org.uk/mediacentre/main.html

ChildHope

Lector Court, 151 Farringdon Road, London EC1 3AF, UK

tel +44 207 833 0868

fax +44 207 833 2500

email chuk@gn.apc.org

web www.childhopeuk.org

Children and Armed Conflict Unit, Human Rights Centre

Essex University, Wivenhoe Park, Colchester, CO4 3SQ, UK

tel +441206873483

fax +44 1206 874 026

email armedcon@essex.ac.uk

web www.essex.ac.uk/A/armedcon

Children's Express Worldwide

Exmouth House, 3-11 Pine Street, London EC1R0JH, UK

tel +44 207 833 2577

fax +44 207 278 7722

email enquiries@childrensexpress.org

web www.childrens-express.org

Childwatch International Research Network

P.O. Box 1132 Blindern, N-0317 Oslo, Norway

tel +4722854350

fax +47 22 85 50 28

email childwatch@uio.no
 web www.childwatch.uio.no

Coalition to Stop the Use of Child Soldiers

2nd floor, 2-12 Pentonville Road,
 London, N1 9FP, UK
 tel +442077132761
 fax +442077132794
 email info@child-soldiers.org
 web www.child-soldiers.org

Committee on the Rights of the Child

c/o Office of the United Nations
 High Commissioner for Human
 Rights, 8-14 Avenue de la Paix,
 1211 Geneva 2, Switzerland
 tel +41229179000
 fax +41229179022
 email crc@ohchr.org
 web www.unhchr.ch/html/menu2/6/crc

Concerned for Working Children

303/2 L B Shastri Nagar, Vimanapura Post,
 Bangalore 560017, Kamataka, India
 tel +91805234611
 fax +91 80 52 34 258
 email civc@pobox.com
 web www.workingchild.org

Defence for Children International

Rue de Varembe 1, CH-1211
 Geneva 20, Switzerland
 tel +41 22 734 05 58
 fax +41 22 740 11 45
 email dcf-hq@pingnet.ch
 web www.defence-forchildren.org

Early Childhood Unit

UNESCO, 7 Place de Fontenoy,
 75352 Paris, 07 SP France
 tel +33 01 45 68 08 12
 fax +33 01 45 68 56 27
 email secretariat@unesco.org
 web www.unesco.org/education/educprog/ecf

Education International

5, Bd du Roi Albert II (8th floor),
 B-1210 Brussels, Belgium
 tel + 32 2 224 0611
 fax + 32 2 224 0606
 email headoffice@ei-ie.org
 web www.ei-ie.org

End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes

(ECPAT International)
 328 Phaya Thai Road, Bangkok
 10400, Thailand
 tel +662 215 3388
 fax +662 215 8272
 email info@ecpat.net
 web www.ecpat.net

European Council for Refugees and Exiles

103 Worship Street, London, EC2A
 2DF, UK
 tel +44 207 377 7556
 fax +44 207 377 7586
 email ecre@ecre.org
 web www.ecre.org

Every Child

4 Bath Place, Rivington St, London,
EC2A 3DR, UK
tel +44 207 749 2468
fax +44 207 729 8339
email paul.dimnick@everychild.org.uk
web www.everychild.org.uk

Human Rights Internet

8 York Street, Suite 302,
Ottawa, Ontario K1N 5S6 Canada
tel +1 613 789 7407
fax +1 613 789 7414
email hri@hri.ca
web www.hri.ca

Human Rights Watch – Children's Rights Project

350 Fifth Avenue, 34th Floor, New
York 10118-3299, USA
tel +1 212 290 4700
fax +1 212 736 1300
email hrwnyc@hrw.org
web www.hrw.org/children

International Centre of Films for Children and Young People

3774 St-Denis, Bureau 200,
Montreal QC, Canada H2W 2M1
tel +1 514 284 9388
fax +1 514 284-0168
email info@cifej.com
web www.cifej.com

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies

PO Box 372, CH-1211 Geneva 19,
Switzerland
tel +41 22 730 4222
fax +41 22 733 0395
email secratarariat@ifrc.org
web www.ifrc.org

International Programme on the Elimination of Child Labour (IPEC)

International Labour Organisation,
4, Route des Morillons, CH-1211
Geneva 22, Switzerland
tel +41 22 799 8181
fax +41 22 799 8771
email ipecc@ilo.org
web www.ilo.org/public

Save the Children Alliance

2nd Floor, Cambridge House, 100
Cambridge Grove, London, W6 0LE, UK
tel +44 208 748 2554
fax +44 208 237 8000

email burkhard@save-childrenalliance.org
web www.savethechildren.net

International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect (ISPCAN)

25 W.560 Geneva Road, Suite
L2C, Carol Stream, IL 60188, USA
tel +1 630 221 1311

fax +1 630 221 1313
email ISPCAN@ispcan.org
web www.ispcan.org

International Youth Foundation

32 South Side, Suite 500,
Baltimore, MD 21202, USA
tel +1 410 951 1500
fax +1 410 347 1188
email youth@iyfnet.org
web www.iyfnet.org

Medzasi (First Children's Embassy in the World)

Str. 'Kosta Novakovikj' 22a,
1000 Skopje, Macedonia
tel +389 2 46 53 16
fax +389 2 46 39 00
email first@childresembassy.org.mk
web www.childresembassy.org.mk

Minority Rights Group International

379 Brixton Road, London,
SW9 7DE, UK
tel +44 207 978 9498

fax +44 207 738 6265
email minority.rights@mrgmail.org
web www.minorityrights.org

Street Kids International

38 Camden Street, Suite 201,
Toronto M5V 1V1, Canada
tel +1 416 504 8994
fax +1 416 504 8977
email ski@streetkids.org
web www.streetkids.org

Terre des Homme

Ruppenkampstrasse 11a, D-49084
Osnabruck, Germany
tel +49 541 7101 -0
fax +49 541 7072 33
email info@tdh.de
web www.tdh.de

United Nations Children's Fund (UNICEF)

3 United Nations Plaza,
New York NY 10017, USA
tel +1 212 326 7000
fax +1 212 887 7465
email netmaster@unicef.org
web [www.unicef.org/media/
fastfacts.html](http://www.unicef.org/media/media_fastfacts.html)

UNICEF Innocenti Research Centre on Children's Rights

Piazza SS. Annunziata 12
50122 Florence Italy
tel +39 055 20 330
fax +39 055 24 4817
email florence@unicef.org
web www.unicef-icdc.org

United Nations High Commissioner for Human Rights (UNHCHR)

8-14 Avenue de la Paix, 1211
Geneva 2, Switzerland
tel +41 22 917 9000
email 1503@ohchr.org
web www.ohchr.org

War Child International

5-8 Anglers Lane, London NW5
3DG, UK
tel +44 207 916 9276
fax +44 207 916 9280
email info@warchild.org.uk
web www.warchild.org

World Bank – Early Child Development

1818 H Street, NW Washington,
DC 20433, USA
tel +1 202 473 1000
fax +1 202 477 6391
web www.worldbank.org/children

World Health Organization

Avenue Appia 20, 1211 Geneva 2,
Switzerland
tel +41 22 791 21 11
fax +41 22 791 31 11
email info@who.int
web www.who.int

World Tourism Organisation

Capitan Haya 42, E-28020
Madrid, Spain
tel +34 91 567 8165
fax +34 91 567 8219
email omt@world-tourism.org
web www.world-tourism.org

2. Медіа організації

Article 19

6-8 Amwell Street, London EC1R 1UQ, UK

tel +44 207 278 9292

fax +44207 278 7660

email info@article19.org

web www.article19.org

European Broadcasting Union

Європейська спілка теле- та
радіомовників

Ancienne Route 17A, CH-1218

Grand-Saconnex, Geneva,
Switzerland

tel +41 22 717 2111

fax +41 22 747 4000

email ebu@ebu.ch

web www.ebu.ch

INDEX on Censorship

6-8 Amwell Street, London, EC1R
1UQ, UK

tel +44 20 7278 2313

fax +44 20 7278 1878

email contact@indexoncensorship.org

web www.indexonline.org

MediaWise Trust (formerly PressWise)

38 Easton Business Centre,
Felix Rd, Bristol BS5 0HE, UK

tel +44 117 941 5889

fax +44 117 941 5848

email train@mediawise.org.uk

web www.mediawise.org.uk

Young People's Media Network in Europe and Central Asia (YPMN)

c/o European Centre for Media
Competence, Bergstrasse 8, D-
45770 Marl, Germany

tel +49 2365 502480

fax +49 12 125 125 21981

email cschuepp@unicef.org

3. Вибрані веб-сторінки

Advocates for Youth

Американський інформаційний сервіс, підрозділ дитячої сексуальності
www.advocatesforyouth.org/glbqtq.htm

BOES – Children’s Rights Across the World

Багатомовна мережа із захисту прав дітей
www.boes.org

Child Helpline International

www.childhelplineinternational.org

Children’s House

www.child-abuse.com/childhouse

Children’s Rights Information Network

www.crin.org

Dart Centre for Journalism and Trauma Europe

www.dartcentre.org/europe

Defence for Children International

www.defence-for-children.org

European Union (EU) – Youth Programme

Багатомовна інформація про ЄС для молоді
http://europa.eu.int/comm/youth/index_en.html

Every Child

Міжнародна благодійна організація, що діє у Східній Європі, на Балканах та Кавказі
www.everychild.org.uk

Human Rights Watch

www.hrw.org

International News Safety Institute

НУО для захисту журналістів
www.newssafety.com

Internet Watch

Бореться проти сексуальної експлуатації дітей через Інтернет
www.iwf.org.uk

Media Activities and Good

Ідеї за участі та заради дітей (MAGIC)
www.unicef.org/magic

Safer Internet Programme

Ініціатива ЄС з питань Інтернет-безпеки
www.saferinternet.org/index.asp

World Radio Forum

www.worldradioforum.org

Youth Guardian Services

Інтернет-підтримка для молодих людей нестандартної сексуальної орієнтації
www.youth-guard.org

Корисні контакти в Україні

Представництво Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні

Адреса: Кловський узвіз 5, 01021, Київ, Україна
 Телефон: (+38 044) 2542450
 Факс: (+38 044) 2302506
 E-mail: kiev@unicef.org

Бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) в Україні

Адреса: вул. Боричів Тік 30, 04070, Київ, Україна
 Телефон: (+38 044) 4258828
 Факс: (+38 044) 2302800
 E-mail: ipo@who.org.ua
<http://www.euro.who.int/ukraine>

Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІДу в Україні

Адреса: вул. Димитрова 5, корпус 10А, 9-й поверх, 03680, Київ, Україна
 Телефон: (+380 44) 4905485, 4905486, 4905487, 4905488
 Факс: (+380 44) 4905489
 E-mail: office@aidsalliance.org.ua
<http://www.aidsalliance.org.ua>

Міжнародний Жіночий правозахисний центр "Ла Страда-Україна"

Адреса: а/с 26, 03113, Київ-113, Україна
 Тел./факс: (+380 44) 2053695
 E-mail: info@lastrada.org.ua
<http://lastrada.org.ua/>

Всеукраїнська благодійна організація "Всеукраїнська Мережа ЛЖВ"

Адреса: вул. Межигірська, 87-Б, 04071, Київ, Україна
 Тел./факс: (+380 44) 4677567/66
 E-mail: info@network.org.ua
<http://www.network.org.ua>

Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді

Адреса: вул. Б. Хмельницького 516, а/с 110, 01030, Київ, Україна
 Тел./факс: (+380 44) 2883302, 2881000
 E-mail: post@dcssm.gov.ua

Всеукраїнська громадська організація "Служба захисту дітей"

Адреса: вул. Інститутська, 17/5, оф. 12, м. Київ, Україна
 Телефон: (+380 44) 2531800
 Факс: (+380 44) 2537446
 E-mail: innasavchuk1@gmail.com
<http://www.children-ukraine.org>

Громадська організація "Комітет сприяння захисту прав дитини"

Адреса: вул. Кудрявська 31/33, оф. 6, м. Київ, Україна
 Телефон: (+380 44) 2720576
 Факс: (+380 44) 2852696
 E-mail: nmaximov@mail.ru
<http://users.iptelecom.net.ua/~assistan/>

Український Фонд “Благополуччя дітей”

Адреса: вул. Маршала Тимошенка 21,
(корп. 2, кв. 4), м. Київ, Україна
Телефон: (+ 38 044) 5372016
Факс: (+ 38 044) 5812637
E-mail: info@ccf.kiev.ua
<http://www.ccf.org.ua>

Громадська організація “Сонячне коло”

Адреса: м. Одеса, вул. Ак. Вільямса 72,
кім. 14, Україна
Тел./факс: (+38 048) 711-18-52
E-mail: solnechnii.krug@mail.ru

Представництво благодійної організації “Надія і житло для дітей” в Україні

Адреса: вул. Багговутівська 4,
04107, Київ, Україна
Тел./факс: (+38 044) 4837783
E-mail: office@hopeandhomes.org.ua
<http://www.hopeandhomes.org.ua>

Всеукраїнський громадський центр “Волонтер”

Адреса: вул. Довженка 2, к. 21, Київ, Україна
Тел./факс: (+38 044) 2276303
E-mail: vgc_volunteer@ukr.net
<http://www.volunteer.kiev.ua>

Харківський громадський центр “Молодь за демократію”

Адреса: вул. Пожарського 2/10, к. 409,
61046, Харків, Україна
Тел./факс: (+38 057) 7194939
E-mail: m_z_d@ukr.net

Holt International

Адреса: вул. Франка 25/40, оф. 31,
01030, Київ, Україна
Телефон: (+380 44) 4940349
Факс: (+380 44) 2345470
E-mail: fcpr@holtintl.org.ua
<http://www.familiesforchildren.org.ua>

Представництво благодійної організації “Кожній дитині” в Україні

Адреса: вул. Польова 49-А,
03058, Київ, Україна
Телефон: (+38 044) 4572910
Факс: (+380 44) 4573977
E-mail: info@everychild.org.ua
<http://www.everychild.org.ua>

Український Центр Порозуміння

Адреса: Печерський узвіз 8, к. 7,
01133, Київ, Україна
Телефон: (+38 044) 5371007, 2803918
Факс: (+380 44) 2803918
E-mail: uccg@uccg.org.ua
<http://www.commonground.org.ua>

Благодійна організація “З надією”

Адреса: вул. Мусоргського 4,
м. Кривий Ріг, 50053
тел./факс (+38 056) 405 – 78 - 70
E-mail: nadiya_kr@mail.ru

єднаймося заради дітей

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ)

Представництво в Україні

01021, Київ, Кловський Узвіз, 5

тел.: +38 044 254 2450, факс: +38 044 230 2516

www.unicef.org.ua

МГО ІНТЕРНЬЮЗ УКРАЇНА

МГО "Інтерньюз-Україна"

04112, Україна, Київ, а/с 57, вул. Ризька, 15

тел./факс: +38 044 458 4440

www.internews.ua

Розроблений MediaWise для ЮНІСЕФ
Видання друге 2005

Українське адаптоване видання розроблено
МГО "Інтерньюз-Україна" 2009